

26. Perjantaina 20 päivänä maaliskuuta 1992

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta sekä rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 ja 8 §:n muuttamisesta 950

Hallituksen esitys n:o 1
Lakivaliokunnan mietintö n:o 3

2) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Turkin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Turkin välillä tehdyn maataloustuotteiden kauppaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 956

Hallituksen esitys n:o 17
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9

3) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain ja valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 237/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 3

4) Ehdotus laiksi mittayksiköistä ja mitaamisvälineiden vakaamisesta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 6
Talousvaliokunnan mietintö n:o 5

Esitellään:

5) Hallituksen esitys n:o 18 rikoslain 23 luvun muuttamisesta 956

6) Hallituksen esitys n:o 20 laiksi leimaverolain muuttamisesta 963

S.

7) Hallituksen esitys n:o 21 lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainantottoon vuoden 1992 aikana „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat E. Aho, R. Aho, S.-L. Anttila, Apukka, Astala, Donner, Enestam, Hiltunen, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kemppainen, Komi, Koski, J. Leppänen, P. Leppänen, Mölsä, Ollila, Pekkarinen, Puhakka, E. Rehn, J. Roos, Rossi, Savolainen, Takala, Tenhiälä, Turunen, Törnqvist, Viljanen ja Vähäkangas.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat S.-L. Anttila, Kemppainen ja Pekkarinen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Apukka, Donner, Kallis, Komi, P. Leppänen, Mölsä, Ollila, Pesälä, J. Roos, Rossi, Takala, Tenhiälä, Turunen, Törnqvist ja Viljanen.

Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus 1991

Puhemies: Ilmoitetaan, että edustajille on jaettu eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1991. Tämä kertomus on annettu talousvaliokunnalle, jonka valtiopäiväjärjestyksen 50 §:n mukaan tulee tutkia Suomen pankin hallintoa ja tilaa.

Eduskunta päättäneen tehdä asiasta ilmoituksen talousvaliokunnalle.

Hyväksytään.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 5, 7, 10, 12, 17 ja 21. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että valiokunta kokoontuu keskiviikkona 25 päivänä maaliskuuta 1992 kello 12.30. Asiana on tulliverolain muuttaminen, hallituksen esitys n:o 209 vuodelta 1991.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta sekä rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain 1 ja 8 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 1

Lakivaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Yhdyskuntapalvelu on sekä kriminaalipoliittisesti oikean suuntainen ratkaisu että myös keino

vähentää vankeinhoidon kustannuksia kehittämällä vankilalle vaihtoehtoisia seuraamuksia.

Vuoden 1991 alussa kokeiluna käynnistetty yhdyskuntapalvelu on jo nyt osoittautunut ja olemme todenneet sen toimivaksi vaihtoehdoksi, jonka kustannukset ovat vain murto-osa vankeusrangaistuksen aiheuttamista kustannuksista. Sen vuoksi onkin huolehdittava siitä, että yhdyskuntapalvelukokeilua pitää laajentaa, kuten nyt käsittelyssä olevassa laissa tehdään, valiokunnan esityksen mukaisesti.

Käsitykseni mukaan julkisoikeudellinen Kriminaalihuoltoyhdistys voisi vankeinhoidon kustannuksiin nähden verraten pienillä resurssiläyksillä ja muutaman uuden aluetoimiston perustamisella pystyä huolehtimaan yhdyskuntapalvelun ja muidenkin vaihtoehtoisten seuraamusten toimeenpanosta koko maassa. Kun nyt on syytä pyrkiä kustannussäästöihin, on lupa kysyä: Eikö olisi aika suunnata voimavaroja sellaiseen toimintaan, joka pidemmällä tähtäyksellä säästää kokonaiskustannuksia yleensäkin huomattavasti?

Eduskunta on aiemmin edellyttänyt hallitukselta, että se valmistelee yhdyskuntapalvelun rinnalle myös muita nuorille rikoksentehtäville vankilaa paremmin soveltuvia seuraamuksia. Tällainen voisi olla esimerkiksi valvontaseuraamus, johon tuomioistuin voisi liittää erityisvelvoitteita. Samoin tällainen voisi olla päihdehuoltoon hakeutuminen, koulutuksen loppuun saattaminen tai yleishyödyllisiin palvelutehtäviin osallistuminen. Tällaisiin toimenpiteisiin hallitus ei tietääkseni ole ryhtynyt, vaikka eduskunta on sitä useaan otteeseen edellyttänyt.

Haluan nyt tämän lain käsittelyn yhteydessä toistaa kaksi merkittävää toivomusta, joilla on vaikutusta nuorten rikoksentehtäville asiain järjestämisessä tulevaisuudessa: Ensinnäkin hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdyskuntapalvelukokeilulle turvataan riittävät resurssit myös jatkossa, ja toiseksi hallitus ryhtyy valmistelemaan myös muita vankilalle vaihtoehtoisia seuraamuksia.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! En yleisen pulinan läpi kuullut, mitä ed. Tykkyläinen puhui, mutta ilmeisesti hän puhui aivan asiaa, ja minä saatan näin ollen puhua ihan saman asian.

Minä en ole yhdyskuntapalvelua oikein aikoihin mieltänyt, kun se kokeiluluontoisesti otettiin Suomessa seuraamusjärjestelmän piiriin, enkä vielääkään ole vakuuttunut sen toimivuudesta.

desta siitä huolimatta, että asiantuntijat, jotka olivat kuultavina, esittivät jossakin määrin positiivisia näkemyksiä kokemustensa perusteella.

Erityisesti en ole siitä varma, onko yhdyskuntapalvelua, jossa enintään kahdeksan kuukauden kiinteään rangaistukseen tuomittu henkilö voi suorittaa rangaistuksen tekemällä ilmaistyötä julkisessa laitoksessa julkisen valvonnan alaisena, tarpeellista laajentaa koko maahan. Ensinnäkin harvaanasutuilla seuduilla yhdyskuntapalvelun toteuttamisen valvonta tulee erittäin hankalaksi, harvaanasutuilla alueilla, joilla Kriminaalihoitoyhdistyksen toimintapisteet saattavat sijaita jopa 100 kilometrin päässä.

Toinen asia, johon minä kiinnitän huomiota, on se, että jos yhdyskuntapalvelu laajennetaan koko maata koskevaksi, Kriminaalihoitoyhdistyksestä tulee tietynlainen uusi vankeinhoitoinstituutio, johon tehtävään sitä ei ole koskaan edes perustettu vaan lähinnä vankien jälkihoitoa varten heidän vankilasta vapauduttuaan ja tietysti myös ehdonalaisten valvontaan. Saattaa käydä niin kuin erään toisen instituution suhteen Suomessa on käynyt. En nyt viitsi mainita nimeltä, mutta minulla on vahvat epäilykset, että pakolaisten Suomeen rahtaamisesta tuli heille tietynlainen ansiotarkoitus, ja tässä he ovat tietysti tietyllä tavalla onnistuneet. Nyt saattaa olla, että Kriminaalihoitoyhdistys laajentaakseen toimintaansa ja saadaakseen lisää vakansseja pyrkii myös aktiivisesti laajentamaan yhdyskuntapalvelua siitä huolimatta, että sen merkitys ei olisi-kaan niin hyvä kuin annetaan ymmärtää.

Mutta, herra puhemies, minä en nyt vastusta lakia, vaikka olen jättänyt sinne vastalauseen. Se ei koske pykälämuutoksia vaan perustelujen erästä kohtaa, ja tähän asiaan haluan lyhyesti palata.

Suomessa on kannettu aina huolta nuorten rikoksenteekijöiden seuraamusjärjestelmästä, toisin sanoen on haluttu saada valinnaisia seuraamuksia nuorille rikoksenteekijöille sillä tavalla, että heitä kutakin koskien yksilöllisten piirteiden perusteella voitaisiin valita omat lääkkeensä heidän tekemisekseen rikoksen jälkeen yhteiskuntakelpoisiksi.

Joka kerta on voitu todeta, että mitään uutta ei ole keksitty, ja mietinnöissä on puhuttu vain kauniisti kodin ja yhteiskunnan suhteen kehittämisestä, jotta tätä kautta voitaisiin positiivisesti vaikuttaa nuorten kehitykseen. Tämä on ehdottomasti välttämätön asia, ja nuorten rikollisuus on siitä juuri lähtöisin ja lisääntyvä, että kodin ja lapsen suhde on yhä useammassa kodissa rik-

koontunut. Erityisesti se on tämän päivän asiaa, kun yhteiskunnan taloudelliset suhdanteet ja kotien taloudelliset suhdanteet ovat sellaiset kuin ovat.

Nuoria rikoksenteekijöitä koskee pelkästään ehdollinen vankeusrangaistus, joka ei ole yhtään mitään. Tilannehan on se, että nuori rikoksenteekijä voidaan tuomita muuhun kuin ehdolliseen vapausrangaistukseen, toisin sanoen ehdottomaan vankeusrangaistukseen, vain painavista syistä. Kun nyt yhdyskuntapalvelu koskee vain ehdottomia tuomioita ja jos nuori rikoksenteekijä eräänä päivänä tuomitaan ehdottomaan rangaistukseen, teko on yleensä sen laatuinen, että siihen ei voida kohdistaa yhdyskuntapalvelua. Näin ollen käytännössä ainoa rangaistusmuoto on tuo ehdollinen vankeusrangaistus. Tästä on juuri kysymys: Nuoret rikoksenteekijät eivät miellä ehdollista vapausrangaistusta minkäänlaiseksi seuraamukseksi. He viittaavat sille kintaalla, koska he tietävät, että ehdollisia rangaistuksia annetaan toinen toisensa jälkeen.

Aikaisemmin silloin, kun elettiin vanhoja hyviä aikoja, olivat erilaiset rangaistusmuodot käytössä. Tukkapölly oli eräs parhaita nuorten rangaistuskeinoja kohtuullisesti käytettynä, mutta jos sitä käyttää tänä päivänä, saattaa itse joutua suorittamaan yhdyskuntapalvelua. Tämä on silloin tietysti ristiriidassa. Toinen oli aikoinaan aresti, jota käytettiin kansakouluissa menestysellisesti, mutta tänä päivänä siitä huolimatta, että kun olen useita kertoja esittänyt arestirangaistuksen käyttöönottamista nuorille rikoksenteekijöille, siitä on kiinnostuttu ja jopa myönnetty, että se saattaisi olla hyvä, konkreettiset toimenpiteet ovat jääneet puheiden asteelle.

Meillä ei ole siis kuin tuo ehdollinen rangaistus, joka merkitsee sitä, että nuori rikoksenteekijä ei joudu konkreettisesti juuri missään vaiheessa tekemisiin yhteiskunnan kanssa. Häntä ei konkreettisesti huomauteta tekemästään rikoksesta, vaan nuori ihminen urautuu lopullisesti rikoksen poluille. Eräänä päivänä tulee sitten ehdoton vankeusrangaistus ja vankilakierre ja nuori rikoksenteekijä on tämän kautta tietyllä tavalla poistunut yhteiskunnasta.

Tästä syystä uudelleen tässä vaiheessa — aika monet luulevat, että yhdyskuntapalvelu koskee nuoria rikoksenteekijöitä, vaikka se ei kohdistu heihin lainkaan — lähdetäisiin siitä, että pyritäisiin löytämään nuorille rikoksenteekijöille uusia persoonallisia seuraamusmuotoja, jotta heidän rikosketjunsaa voitaisiin katkaista mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Yksi tällainen on muutaman päivän kestävä arestirangaistus, jolloin yhteiskunta konkreettisesti tukkapölyyn sijasta huomauttaisi tätä nuorta rikoksentekijää, että hän on joutunut rikoksen poluille. Uskon, että tällainen nuori rikoksentekijä silloin ainakin tapauksesta riipuen havaitsisi, että yhteiskunta on hänestä kiinnostunut ja huomauttaa häntä lievästi, että jos sinä et palaa laillisille poluille, niin tulevaisuudessa seuraamukset ovat vielä huomattavasti pahempia.

Arestirangaistuksen lisäksi tätä yhdyskuntapalvelua pitäisi laajentaa käytettäväksi muunkin kuin ehdottoman vapausrangaistuksen sijaisena, koska silloin sitä voitaisiin kohdistaa nuoriin rikoksentekijöihin. Kun he tekevät rikoksen, he tämän ehdollisen vankeusrangaistuksen sijasta suorittavat yhdyskuntapalvelua, joutuvat tekemään sitä yhteiskunnan sisällä, eivät vankilassa, ja tällä saattaisi olla erinomaisen suuri vaikutus huomautuksena tälle nuorelle rikoksentekijälle.

Tietysti on selvä asia, että on tapauksia, joissa ei auta sen paremmin aresti kuin yhdyskuntapalvelukaan. Silloin ollaan tilanteessa, jolloin mennään ankarampien rangaistusten alueelle eli mieluummin sitten ehdottomaan vapausrangaistukseen kuin jatkettuun ehdollisen vapausrangaistuksen jakelemiseen, jolla ei ole mitään muuta merkitystä kuin se, että tällainen nuori joutuu rekisteröidyksi yhteiskunnassa ja hänen mahdollisuutensa kohtuullisesti menestyä ja pärjätä täällä ovat lopullisesti menneet.

Herra puhemies! Minä olen tässä vastalauseessani liittyen yhdyskuntapalvelua koskevaan hallituksen esitykseen ja tietysti tässä tapauksessa lakivaliokunnan mietintöön ehdottanut, että yhdyskuntapalvelua alettaisiin ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta soveltaa ehdollisen rangaistuksen myötä sillä tavalla, että ehdollinen rangaistus voitaisiin suorittaa yhdyskuntapalveluna.

Täällä entinen oikeusministeri, nykyinen kansanedustaja Halonen on ehdottanut, että yhdyskuntapalvelusta muodostettaisiin erillinen rangaistusalue ehdollisen ja ehdottoman rangaistuksen väliin. Tämä ed. Halosen ehdotus on vähintään yhtä hyvä ehdotus kuin oma ehdotukseni, ehkä parempikin. Sillä ei ole merkitystä, kunhan tähän asiaan kiinnitetään huomiota ja aletaan suunnitella, miten näistä vähistä käytettävissä olevista rangaistusseuraamusmuodoista voitaisiin laatia ja tehdä sellainen kokonaisuus, joka estäisi nuoren rikoksen-

tekijän joutumasta rikoksen poluille, ja niin että jos hän on sinne joutunut, hänet kohtuullisilla seuraamuksilla saataisiin palaamaan ns. kunniallisille poluille.

Herra puhemies! En kolmannessa käsittelyssä — muistaakseni siellä olisi tehtävä perusteluihin muutosesitys — tule sitä tekemään. Näin ollen hyväksyn sen, mitä ed. Halonen on saanut lakivaliokunnassa varsinaiseen tekstiin aikaiseksi. Pääasia on, että tästä asiasta alettaisiin uudelleen keskustella, ettei aina vain kauniilla sanoilla esitetä sitä, että pitää lisätä kotien ja yhteiskunnan yhteistyötä. Se on ollut vuosia, ehkä vuosikymmeniä klisee ja liturgia. Sillä ei ole mitään merkitystä. Konkreettisiin toimenpiteisiin pitää ryhtyä.

Ed. H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Tämä ei ole vastauspuheenvuoro ed. Aittoniemelle, tämä on varsinainen puheenvuoro.

Ensinnäkin valiokunta oli varsin yksimielinen siitä, että yhdyskuntapalvelukokeilu on toiminut hyvin ja sitä on tarpeen laajentaa. Itse olen sitä mieltä, että jo nyt pitäisi katsoa eteenpäin tulevaisuuteen ja miettiä, miten tästä todellakin saataisiin pysyvä järjestelmä, joka kattaisi koko maan. Tässä alkaa olla kysymys myös siitä, että maan niissä osissa, joissa yhdyskuntapalvelu ei ole mahdollista, asuvat kansalaiset alkavat olla hieman syrjittyjä jo tässä tilanteessa, kun näin hyvä vaihtoehtoinen rangaistusmuoto on nyt syntynyt ja siitä on saatu hyviä kokemuksia. Uskoisin, että tämä ongelma, johon ed. Aittoniemi viittasi, että syrjäseuduilla ei tarkkailua tai seurantaa voida järjestää, on vain käytännöllinen ongelma. Tässähän voitaisiin käyttää myös kuntien viranomaisia yhdyskuntapalvelun tarkkailutehtävissä.

Olen samaa mieltä siitä, että nimenomaan nuorille rikoksentekijöille tällainen rangaistusmuoto voisi olla paikallaan, ja ymmärtääkseni näkemyserot lakivaliokunnassa eivät tästäkään olleet kovin suuret. Tuleeko se ehdollisen rangaistuksen vaihtoehdoksi vai tuleeko uusi rangaistusseuraamus ehdollisen ja ehdottoman rangaistuksen väliin, siitä täytyy vielä keskustella.

Yksi vaihtoehto, joka on keskustelussa esitetty, on se, että yhdyskuntapalvelu vaihtoehtona ehdolliselle rangaistukselle merkitsisi sitä, että nuorelle ei tulisi rikosrekisterimerkintää hänen suorittamastaan rikoksesta eli hän voisi välttyä tältä merkinnältä yhdyskuntapalvelussa. Mielestäni tämä olisi yksi hyvinkin tutkimisen arvoinen vaihtoehto.

Oikeusministeri P o k k a : Herra puhemies! Aivan kiinnostuksella olen lukenut lakivaliokunnan mietinnön yhdyskuntapalvelukokeilun laajentamisesta ja voin kyllä aivan täydestä sydämestäni sanoa, että kaikista näistä valiokunnan mietintöön ottamista kannanotoista ja toiveista, miten tätä täytyy jatkaa, oikeusministeriössä ja myös maan hallituksessa ollaan täysin samaa mieltä.

Yhdyskuntapalveluhan on osoittautunut jo tämän kokeilun puitteissa aika onnistuneeksi järjestelmäksi. Tosin eduskunta aikanaan kokeilulakia laatiessaan toivoi, että yhdyskuntapalvelu olisi myös nuorille rikoksentekeijöille sopiva muoto, ja muistaakseni silloin ajateltiin, että tämä olisi myös siihen suuntaan mahdollinen.

Kuitenkin tämä rangaistus, sehän on aika korkea eli 8 kuukautta vankeutta, aika paljon rajaa, mihin tätä on voitu soveltaa. Nuorillehan ei yleensä mielellään ehdottomia vankeusrangaistuksia määrätä. Tämä on johtanut käytännössä siihen, mihin ed. Aittoniemi puheenvuorossaan viittasi: Tästä on tullut rattijuoppojen palvelumuoto. Ainakin niiden kokeilutulosten perusteella, mitä nyt on näistä kunnista ja kaupungeista saatu, periaatteellista estettä tietyksi ei olisi ollut nytkään käyttää sitä muidenkin vastaavan rangaistuksen kohteeksi joutuneiden vankien kohdalla, mutta näin tässä on käynyt.

Yhdyskuntapalvelu sinänsä on sujunut aika hyvin, jos mitataan sillä perusteella, kuinka moni on joutunut siihen tilanteeseen, että tämä vaihtoehtoinen rangaistuksen suorittamismuoto on jouduttu rikkomusten vuoksi keskeyttämään ja rikkoja määräämään takaisin vankilaan. Se prosentti on ollut todella alhainen. Tämän vuoksi olemme katsoneet, että laajentaminen on nyt paikallaan. Tarkoituksena on, että mahdollisimman pian yhdyskuntapalvelu ei vain kokeiluna vaan ihan virallisena lakina laajenisi koko maahan, joten tämä ed. Haavistolle vastauksena.

Uskomme myös, että pärjäämme valtiovainministeriön kanssa neuvotteluissa, koska on pystytty osoittamaan, että yhdyskuntapalvelu on huomattavasti halvempi tapa hoitaa rangaistuksia kuin panna ihmisiä istumaan vankilatuomiota. Tarkoituksena on edetä tässä, niin että järjestelmä olisi koko maassa käytössä. Nythän suurimmat kaupungit ovat olleet vielä ulkopuolella.

Sitten nuorista rikoksentekeijöistä. Oikeusministeriössä parhaillaan mietitään paitsi aivan alaikäisten eli alle 15-vuotiaiden asiaa myös

rikosoikeudellisen vastuun piiriin kuuluvien nuorten asioita. Olen itsekin sitä mieltä, että yhdyskuntapalvelusta voitaisiin kehittää myös nuorille sopiva muoto, mutta silloin täytyy lähteä siitä, että valvonta on tehokkaampaa ja ehkä aika tavalla sitovampaa kuin aikuisilla nyt on ollut ja että se malli, mikä siinä otetaan käyttöön, vastaa niitä tarkoituksia, mitä ehkä nuorten kohdalla ajatellaan. Kun sanoin, että valvonnan ja seurannan täytyy olla tehokasta, niin kyllä se sitten luultavasti myös jonkin verran enemmän tulee maksamaan.

Ehdotuksiin, mitä nuorille suunnitellaan, palaan aivan lähiaikoina. Uskon, että ennen kevättä eli ennen toukokuuta voin kertoa oikeastaan aika laajastikin, mitä nuorten rikoksentekeijöiden osalta ollaan suunnittelemassa. Tässä vaiheessa, herra puhemies, tämä vain lyhyenä kannanottona. Yhdyn täysin valiokunnan kannanottoon omaltakin puoleltani ja toimin oikeusministeriössä näiden tavoitteiden toteuttamiseksi.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Aittoniemen puheen jälkeen. Kommentoisin samalla ministeri Pokan puheenvuoroa.

Ongelmana yhdyskuntapalvelussa on nuorten kohdalla ollut, että se vaatii onnistuakseen nuorelta pitkäjänteistä toimintaa ja sitä, että nuori pystyy hahmottamaan elämänsä ja asiansa aika pitkäjänteisesti. Tästä syystä tämä usein epäonnistuu. Moni nuori, joka tekee rikoksia, usein elää aika kummallisessa, irrallisessa maailmassa, missä nuori ei miellä tekojensa seurausta.

Näkinsin, että yhdyskuntapalvelua on hyvä kehittää, mutta samalla pitäisi kehittää mahdollisimman paljon muita vaihtoehtoisia seurantamukia ja pitäisi olla myös mahdollisimman henkilökohtainen järjestelmä. Joku nuori kaipaaisi välttämättä esimerkiksi jonkin aikaa säännöllisiä keskusteluja jonkun ihmisen kanssa, mitä voitaisiin vaikka hoidoksi kutsua, kun toinen taas jotain muuta. Joku kaipaa ehkä viikonloppuarestijärjestelmää, jollekin toiselle jokin toinen on parempi. Mielestäni pitäisi olla joustava järjestelmä, joka ottaisi huomioon jokaisen nuoren omat ja yksilölliset piirteet ja kehitysvaiheen. En usko, että mikään tällainen yhdyskuntapalvelukaan mekaanisesti pysty toimimaan hyvin kaikkien nuorten kohdalla.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta kävi varsin pitkän ja monipuolisen keskustelun, jota jäsenet ovat

kommentoineetkin, juuri tästä aiheesta. Olemme pitäneet hyvin myönteisenä ihan niin kuin ministeri Pokkakin sitä, että uusklassiseen koulukuntaan, mikä meillä Suomessa on aikaisemmin ollut tai on edelleen vallalla, on tullut edes yksi edistysaskel. Siinä mielessä eduskunta voi olla tietysti itse ylpeä siitä, että se on ollut hyvin aktiivinen seuraamusjärjestelmän aikaansaamiseksi.

Näitä kokeilujahan on mm. Turussa Lokki-projekti, jossa on kokeiltu ihan nuorimpien osalta vähän enemmän hoidon tyyppistä järjestelmää. Hieman ministeri Pokan puheesta ehkä sai sen kuvan, että mitään suurempia kaupunkia ei olisi mukana, mutta Turkuhan on ollut mukana ja Turusta on ollut hyvin myönteisiä kokemuksia. Tässä mielessä meillä on myös samaa optimismia. Toivomme kovasti sitä, että oikeusministeri selviää valtiovarainministerin kanssa, koska tämä on viimeinen laajennus, joka voidaan tehdä ilman lisäresursseja. Jos tämä aiotaan saada suunnitelmien mukaan koko maata koskeväksi järjestelmäksi, niin sitten on pakko kyllä jotain jo sijoittaa.

Ed. V. Laakkonen: Arvoisa puhemies! Haluan vain lyhyesti kommentoida lakiesitystä ja ennen kaikkea todeta siitä sen, että kun siinä laajennetaan yhdyskuntapalvelun kokeilua, siinä mielestäni olisi ehdottomasti pitänyt laajentaa kokeilu välittömästi koskemaan todellakin niitä tekoja, joista seurauksena on ehdollinen vankeusrangaistus.

Ed. Aittoniemi jo hyvin perustelikin sitä, miksi näin pitäisi tehdä. Itse haluan painottaa, että kokeilu pitäisi aloittaa välittömästi, jotta sitten kun päätetään lopullisesta pysyvistä laista, olisi kokemuksia siitä, miten se soveltuu vaihtoehdoksi nimenomaan ehdolliselle vankeusrangaistukselle.

Kuten ed. Aittoniemi sanoi, ehdollinen vankeusrangaistus on hyvin haitallinen sen takia, että ensimmäisillä kerroilla se ei tunnu todellakaan missään, mutta kuitenkin riittävän monen rikoksen jälkeen yhtäkkiä ehdollinen vankeusrangaistus muunnetaan karuksi todellisuudeksi, vankeusrangaistukseksi.

Ylipäättensä tässä yhteydessä saanen lyhyesti, arvoisa puhemies, puhua siitä, kuinka koko rikosoikeudellinen rangaistusjärjestelmä on hyvin suuressa uskottavuuskriisissä. Sen takia tämä yhteiskuntapalvelu on nähtävä hyvin myönteisenä kehityksenä, koska vaikkei siitä olisi kovin suurta hyötyä, se ei ilmeisestikään ole

niin vahingollinen kuin ehdoton vankeusrangaistus on.

Sen takia haluaisinkin yleisenä toteamuksena sanoa, että kun kehitellään vaihtoehtoisia rangaistusjärjestelmiä, pitäisi todellakin vakavasti paneutua siihen, ettei pelkillä rangaistuksilla välttämättä ratkaista mitään ongelmia. Tästä hyvänä esimerkkinä ovat rattijuopot, koska tiedämme, että suuri osa rattijuopoista on alkoholisteja. Jollemme kykene lainkaan käsittelemään tätä perusongelmaa, mikä liittyy siihen, että henkilö kuljettaa autoa juovuksissa, niin emme me voi pelkkien rangaistuksien avulla saada muutoksia rattijuopumukseen.

Tässä suhteessa pitää siis välttämättä kehittää vaihtoehtoisia rangaistuksia, joita voisi olla esimerkiksi sopimushoitajärjestelmä, jolla pureudutaan itse perusongelmaan eikä vain rangaista. Toinen yhtä hyvä alue on tältä osin huumeiden käyttäjien tekemä rikollisuus. Ei ole mitään mieltä siinä, että systemaattisesti tuomitsemme heidät vankeusrangaistukseen, koska ainoa todellinen syy tähän rikollisuuteen on juuri huumeiden käyttö ja kuten tiedämme vankiloissa tämä jatkuu.

Näistä kahdesta esimerkistä voin siis vetää yleisemmänkin johtopäätöksen, että rangaistusjärjestelmä on siinä mielessä syvässä kriisissä, että se ei yleensä vaikuta millään myönteisellä tavalla rangaistuksen saajaan. Siitä voimakas uusimisrikollisuus on mainio esimerkki. Tämä yhdyskuntapalvelu ehkä nyt sitten parhaalla mahdollisella tavalla voi jotenkin vaikuttaa myönteisesti yhdyskuntapalveluun tuomitun henkilön persoonallisuuteen ja asennoitumiseen.

Kun ed. Aittoniemi puhui vielä erilaisista vaihtoehdoista kuten aresteista jne. ja kun uskoisin, että itse olen niitä viimeisiä Suomessa, jotka vielä 70-luvulla joutuivat karsserirangaistuksen kohteeksi — se oli 6 tuntia pimeää yksityishuonetta, johon tietysti luvatta valot laitoin — haluaisin vain todeta, että pitäisi yhä enemmän alkaa ponnistaa ennalta ehkäisevien toimenpiteiden alueella.

Rikosoikeudellinen järjestelmä rankaisee periaatteessa syyllisiä, koska tämän henkilön syyllisyys päätellään hyvin lyhyen momentaanisen hetken perusteella. Kuitenkin jos kysyisimme jonkun 17-vuotiaan tekijän kohdalla, mikä on hänen elämänhistoriansa, hänen elämänkokemuksensa mahdollisine kaikkine järkyttävine tapahtumineen, mitä perhepiirissä tai sen ulkopuolella on hänen kohdallaan sattunut, niin jos me olisimme oikeudenmukaisia, saattaisimme

päätyä sellaiseen tulokseen, että lähinnä yhteiskunta, vanhemmat tai naapurit voivat olla paljon enemmän syyllisiä tämän nuoren rikolliseen käyttäytymiseen kuin nuori itse. Sen takia minusta olisi välttämätöntä todella voimakkaasti painottaa moraalia luovaa ja oikeita asenteita luovaa kasvatusta.

Suuri kirja Raamattu on jo vuosituhsia sitten sanonut: "Opetta poikainen jo nuorena oikealle tielle, niin hän sillä vanhanakin pysyy." Me olemme unohtaneet tämän yksinkertaisen perusidean lapsen kasvatuksessa ja oikean arvomaailman opettamisen, mitä minun mielestäni hyvin kuvaa, että pyhäkoulut ovat ikään kuin jääneet syrjään ja peruskoulut eivät kykene antamaan sitä oikeaa arvomaailmaa nuorille. Tämän vuoksi kaikessa rikosoikeudellisessa rangaistusjärjestelmässä pitäisi todella vakavasti miettiä, kenellä on varaa todella heittää ensimmäinen kivi ja kenen itse asiassa pitäisi tehdä parhaansa, etteivät nämä nuoret ajaudu rikosten poluille.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ihan lyhyesti puuttua ed. V. Laukkanen puheenvuoroon, joka oli aika lailla saman tyyppinen kuin ed. Aittoniemenkin. Kumpikin puhui siitä, että tässä vaiheessa olisi nyt pitänyt tehdä yhdyskuntapalvelusta myös ehdollisen rangaistuksen vaihtoehto. Vaihtoehtoisuus merkitsee valinnanvaraisuutta, ja en ollenkaan ole taipuvainen uskomaan siihen, että joku suostuisi vaihtamaan ehdollisen rangaistuksen yhdyskuntapalveluun. Se on syy, miksi näin ei tässä vaiheessa menetely, ja se syy pysyy tietysti niin kauan, kunnes yhdyskuntapalvelusta tulee itsenäinen rangaistusmuoto, mihin valio-kunnan enemmistö mietinnössään nyt viittaa.

On todella hyvä asia, etteivät sen enempää ed. Aittoniemi kuin ed. V. Laukkanenkaan kuitenkaan näitä ajatuksia tehneet ehdotukseksi, koska ne ovat aivan mahdottomia toteuttaa tässä vaiheessa.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Minun mielestäni päinvastoin kuin ed. Niinistö totesi, ed. V. Laukkanen puheessa oli hyvin läheisiä piirteitä nimenomaan käytännön elämään, mikäli minä ymmärsin, mitä ed. V. Laukkanen halusi viestittää. Lähinnä ymmärsin, että tällä järjestelmällä, mihin muun muassa ed. Aittoniemi on vastalauseessaan puuttunut, halutaan nuorelle henkilölle osoittaa, että yhteiskunta haluaa kiinnittää häneen huomiota tällaisen lainvastaisen teon yhteydessä, että voidaan

ainakin siltä osin pitää omatunto puhtaana, että yhteiskunnan taholta on asia huomioitu. Silloin, kun tulee useita ehdollisia rangaistuksia, valitettavasti käy niin, että kun niitä tulee 2—3, ns. tuomittu henkilö ei itse huomaakaan sitä ollenkaan. Eli käytännössä ehdollista rangaistusta ei tunneta varoituksena. Sen johdosta minun mielestäni olisi ihan paikallaan, että tällainen järjestelmä olisi olemassa, jos ei lyhytaikaisia viikonloppuaresteja saada nopeasti käytäntöön.

Ed. Koskinen: Herra puhemies! Kun ed. V. Laukkanen puhui täyttä asiaa koko puheenvuoron, täytyy näin julkisesti kannattaa hänen puheenvuorossaan esittämiään näkemyksiä. Jo aiemmin keskustelussa tulivat esille muutostarpeet nuorten rangaistusten osalta, että tarvittaisiin pikaisesti toimenpiteitä, ja oikeusministeri Pokka niitä jo ed. Haloselle lupailikin. Esillä olleiden joustavuuden ja yksilöllisyyden ohella keskeistä olisi nopeus nuorten sanktioiden toteuttamisessa. Siihen ed. Vistbackakin äsken viittasi. Nuorten ehdollisten vankeusrangaistusten kasautuminen on suuri ongelma, joka lauetessaan aiheuttaa pitkäaikaisen vankeustuomion rikollisten korkeakouluiksi nimetyissä vankiloissa. Tämä kierre pitää pystyä estämään ennalta rangaistusjärjestelmää uudistamalla ja mahdollisimman pikaisesti, niin kuin edelläkin on toivottu.

Ed. V. Laukkanen: Arvoisa puhemies! Kun puhuin ehdollisesta vankeusrangaistuksesta ja siitä, että yhdyskuntapalvelu olisi vaihtoehto sille, mielestäni välttämättä olisi ainakin kokeiluvaiheessa toteutettava se siten, että yhdyskuntapalvelusta ei tulisi lainkaan rikosrekisterimerkintää. Nyt 15—18—20-vuotiaiden nuorten kohdalla usein rikosrekisterimerkintä on ensimmäinen tae sille, että esimerkiksi tietyt ammatinvalinnat ovat pois suljettuja. Muutoinkin se aika kipeällä tavalla aiheuttaa hyvin kielteisen vaikutuksen. Ensikertalaisella, joka olisi vaikka vanhempikin kuin 20-vuotias, rikosrekisterimerkintä jättäisi pysyvän merkinnän henkilön ikään kuin alkavaan rikolliseen uraan. Jos hän voisi torjua rikosrekisterimerkinnän sillä, että hän suorittaa yhdyskuntapalvelua, en oikein usko siihen, ettei hän olisi valmis ja halukas tähän, mikäli hänen sisimmässään on vähänkään katumusta sen suhteen, mitä hän on tehnyt. Se, ettei tämä tietenkään toteutuisi kaikissa tapauksissa, ei suinkaan olisi este sille, ettei se voisi olla hyvin

toimiva vaihtoehto ehdollisen vankeusrangais-
tuksen asemasta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään
keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1, 3, 5, 8, 11 ja
11 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike
sekä

toisen lakiehdotuksen 1 § ja sen edellä oleva
väliotsikko sekä 8 § ja sen edellä oleva väliot-
sikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimi-
ke.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

**2) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Turkin välil-
lä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen
ja Turkin välillä tehdyn maataloustuotteiden
kauppaa koskevan pöytäkirjan eräiden määräys-
ten hyväksymisestä**

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 17

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtio-
varainvaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan
asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään
lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-
lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään
keskustelutta 1—4 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

**3) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain ja
valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain muutta-
misesta**

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 237/1991 vp

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 3

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on hallin-
tovaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan
asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään
lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsitte-
lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään
keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 5—8, 67, 74 ja
87 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike
sekä

toisen lakiehdotuksen 7 a §, voimaantulo-
säännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

**4) Ehdotus laiksi mittayksiköistä ja mittaamisvä-
lineiden vakaamisesta annetun lain muuttamisesta**

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 6

Talousvaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talous-
valiokunnan mietintö n:o 5. Ensin sallitaan asi-
asta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään la-
kiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-
lyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään
keskustelutta 3, 4, 10, 12, 12 a, 12 b, 13 ja 14 §,
14 a — 14 h §, 3 a luvun otsikko, 15, 18, 18 a, 19
ja 20 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimi-
ke.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan
päättäneeksi.

**5) Hallituksen esitys n:o 18 rikoslain 23 luvun
muuttamisesta**

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa,
että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan, jolle
liikennevaliokunnan tulee antaa asiasta lausun-
to.

Keskustelu:

Ed. K o h i j o k i : Herra puhemies! Sen jäl-
keen kun liikennejuopumusta koskevat sään-
nökset 1.4.1977 lähtien ovat sisältyneet rikosla-
kiin, ei noihin säännöksiin ole saatu aikaan
muutoksia, ei ole saatu toimeksi edes esityksiä
eduskunnalle. Tarvetta olisi ollut. Vasta tuolloin

lähes 15 vuotta sitten Suomessa tulivat voimaan promilleraajat liikennejuoppoutta sekä sen astetta ja seuraamuksia määriteltäessä. Siihen asti vuosikaudet keskusteltiin ja jähkailtiin promillerajoista, joiden tiedettiin kyllä esimerkiksi Ruotsissa olleen voimassa jo vuodesta 1941 lähtien.

Promillerajojen puuttuessa oikeuskäytäntö ehti Suomessa muuttua surkean horjuvaksi, horjuvammaksi kuin itse rattijuoppo. Siitä kaksi esimerkkiä, oman virkakauteni ajalta tuttuja tapauksia: Mopon kuljettaja tuomittiin kahdeksi kuukaudeksi ehdottomaan vankeusrangaistukseen, kun hänen verensä alkoholimäärä oli 0,47 promillea, siis alle puolen promillen ja nykyisen langettavan rajan. Toinen esimerkitapaus: Henkilöautonkuljettajan veren alkoholimäärä oli 3,21 promillea, siis lähellä tappavaa alkoholi-myrkytystä, mutta tuomioistuimien katsoi, ettei kuljettaja tuosta alkoholimäärästä huolimatta ollut edes alkoholin vaikutuksen alainen, ja niin syyte hylättiin. Kummassakin esimerkitapauksessa alioikeuden päätökset tulivat lainvoimaisiksi.

Ennen langettavien promillerajasäännösten voimaantuloa käytännöksi muodostui myös se, että kun syytteet tuomioistuimissa tulivat hylätyiksi, niin syyttäjät lakkasivat syyttämästä järjestelmällisesti aina silloin, kun rattijuopoksi epäillyn veren alkoholimäärä oli vähänkin alle 1,5 promillen. Tällaista oli kulttuuri silloin ja niinkin lähellä kuin vielä 15 vuotta sitten.

Sen jälkeen 1.4.1977, aprillipäivänä, kun uusi rattijuoppouslainsäädäntö astui voimaan, kyllä tuomioistuinikäytäntö on yhtenäistynyt langettavien ja porrastettujen promillerajojen johdosta, mutta toivottua ennalta ehkäisevää vaikutusta ei nykyisillä säädöksillä ole saatu aikaan.

Asian ajankohtaisuudesta kertovat nykyisin aivan päivittäin uutiset rattijuoppojen aiheuttamista vakavista liikenneonnettomuuksista ja niissä kolareissa ihmisille aiheutuneista seuraamuksista. 20 vuoden aikana Suomessa on rattijuoppojen aiheuttamissa onnettomuuksissa kuollut yhteensä 1 800 ihmistä. Nykyisin kun luemme lehdistä uutisia onnettomuuksista, ne ovat aina silloin tällöin otsikoituna ”Suuronnettomuus”. Kyllä tässäkin yhteydessä on tapahtunut suuronnettomuus, vaikka se onkin tapahtunut vähän pidemmällä aikavälillä: 1 800 kuollutta rattijuoppojen jäljiltä 20 vuoden aikana ja samana aikana noin 24 500 vammautunutta ja näistä tuhansittain on jäänyt pysyvästi invalideiksi.

Nyt hallituksen esitys vihdoin sisältää sen, että ehdotetaan törkeän rattijuopumuksen pro-

milleraja alennettavaksi nykyisestä 1,5:stä 1,2:een.

Samalla myös vihdoin — käytän sitä sanontaa, koska olen lukuisia kertoja viime vaalikaudellakin tähän asiaan puuttunut — nyt vihdoin ehdotetaan tarkastettavaksi myös säännöstä vesiliikennejuopumuksesta siten, että langettava promilleraja alennettaisiin nykyisestä 1,5:stä 1 promilleen. Voimassa oleva promilleraja suojaa varsin tehokkaasti ruorijuoppoja jokseenkin keskivahvaan humalatilaa asti. Valvojien motivaatiokin saattaa kärsiä, kun laillisesti juopuneille, siis mainittu 1,5 promillea, ei käytännössä mahdeta mitään, ei myöskään ennalta estävästi. Tällä muutoksella, mitä nyt on esitetty, saatetaan jossain määrin tuota rikollisuutta hillitä, ja varmasti siihen aiheutta on, sillä vesiliikenteessä hukkuneista onnettomuusveneen kuljettajista yksistään noin 70 prosenttia oli onnettomuuden sattuessa juopuneena. Yleensähan on koko seurue, mutta kuljettajan osuushan on ratkaiseva. Yli 70 prosentissa näistä tapauksista veneenkuljettaja oli juopuneena.

Usein on kerrottu kansanedustajille annetuissa vastauksissa, että nämä asiat voidaan käsitellä rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Mutta kansalaiset ovat esittäneet, ettei näiden asioiden kanssa ole enää varaa viivyttellä.

Valvonnalla on oma ennalta estävä merkityksensä, mutta siitä on sanottava ihan kokemuksestakin, että silloin kun valvonnan pitäisi olla enimmillään, se onkin vähimmillään. Valvojien määrä on peräti vähäinen, ja aikatyökorvauksiin tarvittavat määrärahat ovat riittämättömiä. Tarvitaan siis muutakin, ei vain lainsäädännön muutosta. Valvonnan lisäksi tarvitaan edelleen valistusta, toistuvasti asiallista valistusta.

Valistusta olisi ollut sekin, jos 1970-luvulla, niin kuin muistamme, olisi ymmärretty vaieta. Ei ymmärretty vaan koetettiin kansalaisia hauskuttaa televisio-ohjelmissa rattijuopoilla esitelmällä heitä muka huvittavalla tavalla ja samaan aikaan silloin tehtiin ohjelmia siitä, miten rattijuopon elämä saattaa olla ankeaa, kun joutuu kärsimään ehdottomia vankeusrangaistuksia, tosin terveellisessä ulkoilmassa lentokenttätömailla ja tietömailla. Kulttuuria oli sekin ja noin lähellä, niin kuin sanoin, vielä 15 vuotta sitten. Ei ihme, että meidän liikennekulttuurimme sananmukaisesti ottaen ei ole kehittynyttä.

Eräs asia, johon olen puuttunut aikaisemmin, on se, että meillä voimassa oleva laki ilman mitään lainmuutostarvetta sisältää sen, että rikoksenteijän käyttämä rikoksentekeväline —

tai ellei se ole hänen omansa, sen arvo — voidaan tuomita valtiolle menetetyksi. Näin myös tapahtuu. Vuoden mittaan useita moottoriajoneuvoja tuomitaan valtiolle menetetyksi, mutta ei suinkaan rattijuoppoustausten yhteydessä vaan alkoholilain rikkomisen yhteydessä, kun niistä annetaan tuomioita, tai tullisäännösten ja jopa metsästyslain rikkomisten yhteydessä, kun niistä rangaistuksia ja seuraamuksia tuomitaan.

Esimerkkinä omalta virkauralta eräs tapaus: Pontikankeittäjä, sanotaan näin kansanomaisesti, suoraan alenevassa kolmannessa polvessa jatko i ammattiaan ja oli varmasti ammattimies, ei pyytännyt mitään käynnistyskorvauksia kunnalta eikä valtiolta, oli yritteliäs, innostui rakentamaan varsin suuren fabriikin. Kun hänet siitä teosta tavoitettiin, niin suuret olivat hankkeet, ja kävi sitten vihdoin niin, kun asia ehti tuomioistuimeen asti, että hänetkin tuomittiin menettämään yksi auto ja yksi traktori valtiolle, koska niitä oli käytetty rikoksentekevälaineina.

Mutta kuka tietää tapauksen, että olisi yhtään moottoriajoneuvoa rikoksentekevälaineena, ajoneuvoa tai sen arvoa, tuomittu menetetyksi, vaikka on aiheutettu lukuisiakin ihmishengen menetyksiä samassa kolaritapauksessa? Tässä kohdin sietäisi tutkistella ja vähän katsella järjestystä. Oikeuskäytäntöä tulisi muuttaa.

Vakavien liikennevahinkojen tutkijalautakunnan puheenjohtajana olen läntisessä Suomessa joutunut virassa ollessani tutkimaan yli tuhat kuolemankolaria, joissa kuolleiden määrä on paljon yli tuhat. Niissä rattijuoppotapausten määrä tietyksi mukana on tavattoman suuri. Usein on mieleen tullut, kuinka kauan vielä täytyy antaa rattijuoppojen heidän kannaltaan turvallisen tuntuisesti myös rikoksentekevälainta ajatellen aiheuttaa tuhoa teillämme ennen kuin ryhdytään tehokeinoilla turvaamaan ihmisten elämää ja terveyttä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä lakiesitys esiteltiin lakivaliokunnassa tänään, ja minä en ole ollenkaan varma siitä, alentaako törkeän rattijuoppouden promillerajan alentaminen rattijuoppoutta.

Sen sijaan sillä, että olisi mahdollisesti siirrytty ehdottoman raittiuden vaatimiseen, nollapromilleen, olisi ollut vaikutusta. Nimittäin monet rattijuopot syntyvät erään prosessin kautta. Ravintolassa on minultakin tullut moni kysymään aikanaan, kun vielä ravintolassa kävin, kun oli

ottanut kaksi pulloa, eikös yksi pullo vielä siihen puoleen promilleen mahdollisesti sopisi. En minä siihen tietysti ole antanut vastausta. Hän ottaa sen kolmannen pullon, sen jälkeen hän unohtaa, montako pulloa on ottanut, ja ottaa vielä varmuudeksi yhden pullon ja tästä jatkuu. Ajaudutaan harhaan tällaisella turvallisuusajattelulla, että ei tämä nyt vielä ylitä puolta promillea.

Poliisikuulustelussa he sanovat kyllä, että ehdottomasti ottivat vain kaksi pulloa, koska eivät enää muista niitä muita pulloja. Tämä puolen promillen raja on petollinen, antaa mahdollisuuden ottaa, ja silloin, kun on otettu kaksi tai kolme grogia, helposti ajaudutaan sen yli. Siinä mielessä ehdottoman raittiuden vaatimus varmasti ilman muuta rattijuoppoutta vähentäisi.

Mitä tulee rangaistuksiin, olen samaa mieltä ed. Kohijoen kanssa. Kun aikanaan Seutulassa kaivoivat oja kolme kuukautta nämä rattijuopot, he tulivat sieltä punaposkisina ja terveinä sekä elämänmyönteisinä takaisin. Nykyiset rangaistukset eivät ole riittäviä eivätkä oikean suuntaisia.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kohijoki kertasi sitä, millä tavoin rattijuopumuksen tuomitsemiskäytäntö on muuttunut. Hän totesi, mikäli kuulin oikein, että viime aikoina tuomitsemisjärjestelmä on yhtenäistetty sangen pitkälle. Henkilökohtainen kantani on se, että se on yhtenäistynyt jopa liikaakin eli tuomitaan saman kaavan mukaan katsomalla suoraan promillelukua eikä oteta huomioon lainkaan sitä, mitä tien päällä todella on tapahtunut, onko vaarannettu muiden liikenteessä olevien turvallisuutta jne. On menty minun mielestäni aivan liian kaavamaiseen järjestelmään.

Arvoisa puhemies! Ed. Kohijoki puuttui myös mielenkiintoisella tavalla tekevälaineen eli auton mahdolliseen konfiskoimiseen. Tästähän on puhuttu hyvin pitkään, ja minä en tiedä, onko oikeusministeriössä ollut työryhmiä taikka muita vastaavia pohtimassa näitä vaihtoehtoja toden teolla. Eräät oikeusministeriön virkamiehet ovat esittäneet käsityksiään asiasta, mutta onko mitään virallista työryhmää ollut, sitä en tiedä.

Ed. Aittoniemi totesi ehdottoman raittiuden periaatteesta. Tämä on todella mielenkiintoinen tilanne lähinnä sen johdosta, että se, mitä ed. Aittoniemi esitti, käytännössä varsin usein toteutuu: Henkilö, joka on joutunut kiinni, väittää poliisikuulustelussa, että on lukenut, että niin ja

niin monta pulloa saa ottaa ja kahdessa tunnissa vähintään menee yksi pullo pois. Sen perusteella minun mielestäni saattaisi olla paikallaan pohtia vielä tarkemmin asiaa ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Kohijoki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuo viesti ja ajatus, nolla promillea, on kannatettava, mutta käytännössä se ei kyllä meillä tule koskaan toteutumaan. Sen sijaan sille on aina sijaa valistuksessa, kunhan sitä vain maltettaisiin käyttää.

Seuraamusjärjestelmä, johon viittasin, on tosiasiallisesti lepsu. Järjestelmä ei toimi riittävän ennalta estävästi, ja korjaamista jää vieläkin.

Palaan vielä alimpaan langettavaan rajaan. Nyt näyttää siltä — Suomesta tulee EY:n jäsen — että Eurooppaan on tulossa yhtenäinen alin langettava raja eli juuri tuo 0,5 promillea, mikä meillä on ollut alusta lähtien. Ruotsi ilmeisesti silloin viimeistään joutuu palaamaan siihen. Sielähän se alennettiin. Taas siellä, missä alin langettava raja on ylempi kuten Italiassa 0,8 se joudutaan nostamaan. Kaikkialla EY-maissa tullaan, siltä näyttää, 0,5 promillen alimpaan langettavaan rajaan.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisin ensiksikin yhtynyt ed. Aittoniemen näkemykseen, että ehdoton raittius nimenomaan maalla moottoriajoneuvoliikenteessä tulisi olla se tavoite, mihin pyritään, koska rajan arviointi on kuljettajalle erittäin vaikea asia.

Sen sijaan veneliikenteessä on asia hieman toisin, koska väylä, jota ajetaan, on huomattavasti paljon väljempi. Meillä on laajat saaristot Suomenlahden ja Pohjanlahden rannalla, ja siellä tuo, mitä esitetään, eli 1 promillen raja on varsin sopiva, vaikka varmasti monien veneilijöiden piirissä aika paljon asennemuutos tulee vaatimaan aikaa, ennen kuin siihen totutaan.

Mitä tulee konfiskointivaatimukseen, että auto valtiolle näissä tapauksissa, minkä seikan ed. Kohijoki toi esiin, niin olen noin parin vuoden aikana toimiekseni virallisena syyttäjänä säännöllisesti näissä syytetapauksissa vaatinut moottoriajoneuvoa valtiolle. Yhtä säännöllisesti tuomioistuimet, vaikka siihen olisi lailliset mahdollisuudet, ovat jättäneet konfiskoinnin suorittamatta tai sitä koskevan päätöksen. Usein kun olen keskustellut siviilissä tuomareiden kanssa, he ovat todenneet, että on kohtuuton rangaistus

auton menettäminen varsinkin kuorma-autoilijoille ja taksiautoilijoille.

Ed. Niinistö: Arvoisa puhemies! Ihan muutamalla sanalla ed. Kohijoen kertomukseen, millainen näissä asioissa rangaistuskäytäntö on. 1980-luvun alussa korkein oikeus antoi kolme prejudikaatiksi tarkoitamaansa ratkaisua, joissa ensikertalainen tuomittiin ehdottomaan vankeustuomioon näissä kolmessa tapauksessa kaikilla likipitäen samoin perustein: Yli 2 promillen humalasta ja siitä, että tie, jota oli käytetty, oli suhteellisen vilkas; parissa tapauksessa oli lisäksi epäonnistuttu pysymään vilkkaalla tiellä.

Ajattelin puhua ihan toisesta näkökulmasta tästä lakiehdotuksesta kuin täällä on tullut esille. Nimittäin on varsin uusi ja merkittävä periaate tarkoitus syyksi lukemisen osalta tässä omaksua: Puhalluskokeesta on tarkoitus tehdä todistusvoimainen, yhtä todistusvoimainen kuin verinäytteestä tähän asti. Minusta tämä liittyy hyvin voimakkaasti kyllä oikeusturvänäkökulmaan.

Tähän asti puhalluskokeita on käytetty vain seulonnessa, jotta on löydetty ne, jotka vie-dään verikokeeseen, ja monet ovat käyttäneet varmasti itsekin puhalluslaitteita eri yhteyksissä. Yhteistä näille puhalluslaitteille ja -kokeille on ollut se, että puhalluskoe ei edes sattumalta näytä osoittavan oikeaa veren alkoholin määrää. Se on johtanut siihen, että puhalluslaitteiden tarkkuuteen ei luoteta. Ne voivat antaa suuntaa mutta missään tapauksessa ne eivät ole olleet tarkkoja.

Lakiehdotuksen mukaan on tarkoitus kyllä uudistaa laitteet, hankkia 70 000 markkaa kap-pale maksavia laitteita, joilla sitten säästettäisiin poliisityövoimaa. Se on sinänsä varsin ymmärrettävä tavoite. Ilmeisesti poliisi ja myös lääkärin joutuvat tekemään paljon ns. turhaa työtä, sen sijaan että olisi joku helpompi tapa päästä absoluuttiseen varmuuteen siitä, mikä on ajajan kunto. Edelleen on kerrottu, että näitä laitteita ei satu Suomessa olemaan, ellei se yksi koekappale, jolla tutkitaan sen luotettavuutta. Laitteet hankittaisiin noin viiden vuoden kuluessa niiden hinnasta johtuen.

Minä suhtaudun hyvin epäilevästi siihen, voidaanko puhalluskoetta ottaa ehdottomaan tunnusmerkistöön ainakaan vielä tässä vaiheessa, kun ei tiedetä, minkälaisia puhalluslaitteita on tulossa. Se johtuu tästä perusepäluulosta, mutta kyllä se johtuu vähän muistakin tekijöistä. Hallituksen esityksessä joudutaan toteaa-

maan mm., että Ruotsissa, jossa näitä on ollut käytössä, kokemukset ovat osoittaneet, että ne ovat aika tai melko tarkkoja tai jotain siihen suuntaan.

On toki selvää, että voidaan kehittää joitain virheraja-arvioita, joilla päästään asiassa eteenpäin. Mutta varsin usein nämä jutut sattuvat roikkumaan siellä promillerajan kummallakin puolella hyvin lähellä. Silloin jos syyllisyys tässä rikoksessa, tämä poikkeaa aika paljon monista muista, voidaan mittareilla todetaan, niin kyllä silloin minimivaatimus on, että mittari ehdottomasti ja absoluuttisesti pelaa niin, ettei kukaan joudu turhaan tuomituksi.

Hallituksen esityksessä kerrotaan, että viime kädessä tuomioistuimien tutkii, että onko tämä puhalluslaite luotettava ja ovatko ne virherajat oikeat, jotka siinä viriteltäisiin. Entä jos käy niin, että sattuu tuhat tapausta menemään niin, ettei kukaan erityisen voimakkaasti kyseenalaista tai ennen kuin saadaan korkeimman oikeuden lausunto, jossa todetaan, että nämä puhallusmittarit eivät olekaan aivan niin luotettavia ja vaaditaan suurempia virherajoja? Siihen asti on mennyt joku tuhat tapausta. Minusta kansalaisten oikeusturvan kannalta kannattaa kyllä hyvin tarkoin miettiä ehdotuksen erittäin merkittävää periaatteellista uutuutta.

Oikeusministeri P o k k a : Herra puhemies! Ed. Niinistön esille ottamaan kysymykseen tästä uudesta mittauslaitteesta: Meidän saamiemme tietojen mukaan laite on kyllä luotettava, ja lakiesityksessähän on lähdetty siitä, että vanhasa järjestelmässä pysytään niin kauan, kuin tästä uudesta on saatu riittävän tarkkoja kokemuksia. Verikokeen ottamismahdollisuushan säilyy.

Tästä periaatteesta, josta täällä ovat edustajatoverit jo puhuneet, haluan sanoa aivan yleisesti sen, että rattijuoppoutta ja vesiliikennejuopumusta koskevien säännösten kiristämiseksi on tarkoitus osoittaa, että yhteiskunta paheksuu tätä toimintaa. Ehkä tämä vastauksena ed. Kohjoen arvosteluun siitä, että nykyisiä rattijuoppoussäännöksiä ei ole riittävästi kansalaisten keskuudessa kunnioitettu.

Syy, minkä vuoksi esitys eduskunnalle on tullut, löytyy nykyisen hallituksen ohjelmasta, jossa on asetettu tavoitteeksi, että näitä säännöksiä tarkistetaan. Eduskunnalla tietysti on valta laatia kireämpiäkin säännöksiä ylärajan osalta, mikäli se nähdään tarpeelliseksi. Perinteisesti nämä ovat olleet asioita, joista jokainen on äänestänyt omantuntonsa ja vakaumuksensa

mukaan. Tähän 1,2 promillen rajaan hallituksessa kuitenkin yksituumaisesti päädyttiin. Alarajan osalta yhdyin täällä käytettyihin puheenvuoroihin, että siihen ei ihan käytännön syistä ole varmastikaan syytä puuttua. Minulla on sellainen arvio, että ruotsalaisetkin, jotka laskivat sitä vielä alemmaksi, ovat joutuneet suurin käytännön vaikeuksiin, kun asia ei ole toiminut niin kuin haluttiin.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni päinvastoin pitäisi seurata Ruotsin mallia. Kun täällä viitattiin mm. tulevaan kehitykseen EY-maissa, niin pitää huomata että EY-maat ovat vasta nyt tulossa niille linjoille, joita Pohjoismaissa on jo kauan harjoitettu. EY-maissa päinvastoin Pohjoismaita pidetään esimerkkinä hyvinhoidetusta liikenneraittiusvalituksesta ja liikenneturvallisuuden edistämisestä. On katsottu, että myös alhaisilla promillerajoilla on ollut liikenneraittuutta ja liikenneturvallisuutta edistävää merkitystä.

Täysraittiuuden periaatteen läpiviemiseksi liikenteessä pitäisi maksua ruotsalaistyylinen promillerajojen määrittely, joka käytännössä merkitsee nimenomaan täysraittuutta. Nollapromillen kirjaaminen ei ole mahdollista, koska ihmisen elimistö tuottaa jatkuvasti sen verran alkoholia omissa prosesseissaan, että nollaraja voi rikkoutua mittauksissa. Mutta 0,2 merkitsee näin ollen täysraittuutta. Minusta sillä on merkitystä nimenomaan asennemuutoksen aikaansaamiseksi.

Ei ole asiallista, että ihmiset jatkuvasti ikään kuin mittarien varmuutta ja oman elimistönsä alkoholinpolttokykyä tarkkaillen yrittävät arvioida, voiko vielä ottaa yhden lasillisen, sen sijaan että lähdetäisiin siitä periaatteesta jota meillä on kampanjoinnissakin yritetty ajaa läpi: Jos ajat, et ota. Siinä suhteessa minusta täysraittiuuden promillerajan määrittäminen ja alentaminen edelleenkin olisi paikallaan.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Niinistö puuttui mielestäni varsin ansiokkaasti puhalluskokeeseen ja sen virallistamiseen. Ehkä johtuu taustoista, että suhtaudun myös sangen epäilevästi tässä vaiheessa nimenomaan siihen, että puhalluskokeella olisi samanlainen todistusvoima kuin verikokeella.

Eräs asia, joka liittyy siihen, mitä ed. Niinistö otti esiin, on mielestäni se, että nyt kun asia menee ilmeisesti lakivaliokuntaan, niin siellä

pohdittaisiin ja otettaisiin tarkasti selville asiantuntijoiden avulla nimenomaan jälkinauttimistilanteet ja takaisinlaskenta. Nämä ovat käytännössä niitä ongelmia, joita esiintyy silloin, kun liikutaan rajatapauksissa. Jos ei saada kunnon pelisääntöjä viranomaisille, jotka suorittavat esitutkintaa ja ottavat kokeita, silloin saattaa turhautuminen iskeä hyvin voimakkaasti, jos yksinomaan tuomioistuin harkitsee ja sattuu olemaan huippuasianajajia, jotka ajavat syytteen nurin suurella julkisella kohulla. Mielestäni näihin asioihin valiokunnan täytyy erittäin tarkasti paneutua.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kaiken kaikkiaan asia, johon pitäisi saada rauhassa paneutua. Sen vuoksi jälleen kerran joutuu ihmettelemään ääneen sitä, mistä tämä kiire nyt yhtäkkiä. Olemme aloittaneet valiokunnassa ennakkoon asiantuntijoiden kuulemisen ennen lähetekeskustelua. Vaikka voi ymmärtää sen, ettei sisäasiainministeri tiedä, milloin Etyk tulee, ainakin se pitäisi joka vuosi tietää, milloin suunnilleen kevät saapuu, joten jos tämä pitäisi saada tehdä valmiiksi, ennen kuin alkaa taas veneilykausi, sen mielestäni voivat jo täysikäiset ihmiset ja lainvalmistajat etukäteen tietää. Otamme kiitollisuudella vastaan kaikki perusteellisen tutkimisen vaatimukset, mutta niiden yhteensovittaminen on hankalaa, jos oikein tiukasta aikataulusta pitää kiinni.

Sinänsä olen vakuuttunut siitä, että tässä asiassa ei tulla menemään puoluepoliittisen jaon mukaan. Tämä on perinteisesti vakavammukseen liittyvä seikka. Vaikka itse olen jossakin määrin sanoisiko kasvatuksen kannalta täysraittiuuden kannalla, minä en pidä promillerajaa samassa määrin kuin ed. Hämäläinen hyvänä keinona tässä suhteessa. Valitettavasti eivät ne vähät asiantuntijatkaan, joita nyt on kuultu, myöskään voi antaa kättä pidempää sen puolesta, että Ruotsin kokeilukaan olisi onnistumassa. Katsotaan sitten, kun valiokunta on päässyt eteenpäin.

Toivon hallitukselta joustavuutta sen suhteen, että jos jotkin osat hallituksen esityksestä on helppo nähdä yksimielisinä, nopeasti läpivietävinä, niin kuin esimerkiksi veneilypuolen laittaminen kuntoon, ne saataisiin tehdä ja siihen puoleen, jota ei saada yhtä nopeasti selvitettyä, annettaisiin lisää aikaa. Jos se olisi saatu, mikä minusta olisi ollut parasta, tehdä rikoslakiprojektin yhteydessä, silloin olisimme saaneet contract workit ja kaikki muut sellaiset vankilavai-

toehdot tänne valmiiksi, niin kuin asiantuntijat sanoivat.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin vastauspuheenvuoron ministeri Pokan puheenvuoron johdosta, mutta valitettavasti hän on poissa. Hän viittasi siihen, että ainahan on verikokeen ottomahdollisuus. Niin se ei ihan ole. Siihen on tietysti poliisilla mahdollisuus mutta ei syylliseksi epäilyllä, ennen kuin syylliseksi epäilty keksii olla puhaltamatta, silloin tietysti hänestä otetaan verikoe. Veikkaan, että sellainen tapa, ettei kaiken valtakunnan mittareihin enää mielellään puhalleta, tulee yleistymään. Tietysti toinen tapaus on se, jolloin ei ole enää puhalluskyvykään tallella.

Minua aika lailla kiusaa se, kun ministeri joutuu itsekkin toteamaan, ettei laitteita oikeastaan vielä ole. Tämä vaikuttaa kovin ennenaikaiselta puuhalta sitä taustaa vasten. Monilta osin olen samaa mieltä kuin ed. Halonen, että aika lailla kiire tulee, jos alkavaan veneilykauteen pyritään.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme hyvin usein ed. Halosen kanssa toistemme näkemyksiä arvostaen asiasta keskustelleet ja todenneet, että meillä on hieman erilainen argumentaatio. Ed. Halonen viittasi asiantuntijoiden lausuntoihin. Riippuu tietysti myös siitä, minkä yhteiskunta-alueen asiantuntijoiden lausuntoja kuuntelee. Ed. Halonen on viimeksi kuunnellut oikeusministeriön ja vankeinhoidon asiantuntijoita, ja sillä sektorilla on kovin suuri pelko siitä, että vankilat täyttyvät tällä menettelyllä, jos promillerajaa alennetaan.

Aivan erityisesti vastustajat, niin sanoakseni, kiinnittävät huomiota siihen, että eniten kuolemantuottamuksia tapahtuu tietysti hyvin suurilla promillemäärillä. Siihen ei myöskään törkeän rattijuopumuksen promillerajan alentaminen auta, ja sen vuoksi tietysti pitäisi ennen kaikkea myös samalla, kun puhutaan promillerajoista, kiinnittää huomiota kaikkein alkoholisoituneimpien uusintatapausten hoitoon yhdessä lääkärinkunnan kanssa, yhdessä sosiaaliviranomaisten kanssa. Se on tavattoman vaikea ja pitkä tie. Mutta on aivan selvää, että vankeusrangaistuksia tiukentamalla tai promillerajoja alentamalla juuri kaikkein vaikeimpiin tapauksiin ei voida puuttua. Hyvin monet asiantuntijat kuitenkin

ovat sitä mieltä, että ennakkoehkäisevää valituskellista asennekasvatustyötä voidaan myös harjoittaa niin, että se pitkän päälle johtaisi kansan raitistumiseen ja täysraittisuuden periaatteen läpi menemiseen myös liikenteessä.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Hämäläisen tämän puheenvuoron kanssa täsmälleen samaa mieltä, aivan erinomaisia näkökohtia otettavaksi huomioon. Ainoa ongelma nyt meillä tietysti onkin siinä, että nyt erilaisia vaihtoehtoja ei hallituksen esityksen yhteydessä tarjota meille ja jopa niin, että kuuluisa sosiaali- ja terveysministeriö ei suostu myöskään ottamaan vakuutuspuoleen kantaa. Vankilaan oltaisiin valmiita pistämään, mutta ei annettaisi vaikuttaa sen liikennevakuutuksen puolella, jossa väitettäisiin, että tilanne olisi kohtuuton. Katsotaan nyt rauhassa, mitä tästä tulee.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Halonen aikaisemmin sanoi, että EY-maissa pyritään pääsemään Pohjoismaissa noudatettuun politiikkaan (Ed. Halonen: Ed. Hämäläinen!), niin se pitää paikkansa. Mutta ei siellä pyritä täysraittiuuteen. En muista lukeneeni, että yhdessä EY-maassa olisi periaatteena 0,2 promillea eli siis Ruotsin malli, vaan siellä muistaakseni, kun suunnitelmia laaditaan, on nimenomaan 0,5 promillea se, mitä on pidetty hyvänä ja mihin siellä lainsäädäntöä tällä hetkellä pyritään muuttamaan.

Sen sijaan henkilökohtaisesti, koska tämä on uskon asia, omantunnon asia, hyväksyn sen, että törkeän rattijuoppouden raja laskeaan. Siinä minulla ei ole mitään vastaan, mutta tämä johtaa mielestäni kohtuuttomiin seurauksiin, jos pyritään täysraittiuuteen eikä saa edes yhtä olutta ottaa sen lounaan kanssa, mikä tällä hetkellä on mielestäni... (Ed. Aittoniemi: Jättäkää auto kotiin!) — Voin minä jättääkin, en minä juo olutta, asiasta toiseen. Mutta minä ajattelen ed. Aittoniemen terveyttä tässä asiassa.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä keskustelussa ed. Hämäläisen esiin tuomiin ajatuksiin, koska me kaikki tiedämme, että alkoholin käyttö liikenteessä lisää automaattisesti turvallisuusriskiä sekä myös kolarialttiutta ja kaikkea sitä, mitä se tuo mukanaan, monenlaista inhimillistä kärsimystä. Lainsäädännössä voisi olla sisällä hyvin

selvä viesti siitä, että liikenteessä ollaan täysraittina.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluamatta inttää ja ryhtyä ikään kuin paremmintietäjäksi haluan kuitenkin ed. Ukkolalle vielä korostaa, että EY-maiden joukossa on tietysti kulttuuriltaan hyvin erilaisia maita. Siellä on maita, joissa viinin käyttö ruokajuomana on ollut hyvin yleistä, viinin käyttö suorastaan lastenkin ruokajuomana on yleistä. Tästä periaatteesta EY-maissaakin ollaan nyt jo ikään kuin luopumassa. On terveystieteellisesti, liikenne- ja turvallisuuteen ja hyvin monella tavalla muihin näkökohtiin viitaten luovuttu vanhasta kulttuurista, ja raittiimpi ja terveempi elämäntapa on saamassa yhä enemmän jalansijaa myös vanhoissa viinikulttuurin EY-maissa.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei minulla mitään muuta ole kuin se, että minä taidan tehdä korjauksen. Minusta tuntuu, että minä sanoin "ed. Halonen", kun minun piti sanoa "ed. Hämäläinen". En ole ihan varma, minä alan olla tämän viikon jälkeen niin sekapöllönä, että menevät edustajien nimetkin sekaisin. Olen pahoillani.

Puhemies: Korjaus tulee pöytäkirjaan.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! On myönteinen asia, että eduskunnassa syntyy maltillinen ja asiallinen keskustelu esillä olevasta vakavasta asiasta. Ajattelin itsekin evästää valio-kuntaa siltä osin, että vaikka hallituksen esitys on oikean suuntainen, se on minunkin mielestäni riittämätön, eli tärkeän rattijuopumuksen promillerajan laskeminen 1,5:stä 1,2:een promilleen voisi tietysti jatkua samaan 1 promilleen, kuten hallitus esittää vesiliikennejuopumuksen promillerajaa laskettavaksi.

On jo todettu myös se, minkä itsekin ajattelin vielä todeta, että monien kansalaisten mielestä täysraittius pitäisi saada nyt varsinkin liikenteeseen, jos ei sitä sen laajemmalle yhteiskuntaan voida ulottaa, ja raja voisi olla 0 tai olisiko se 0,2, niin kuin ed. Hämäläinen äsken sen määritteli, eli liikenteessä ei sallittaisi alkoholia ollenkaan.

Monelle kansalaiselle, jolla on tässä asiassa heikko kohta, tietyn alkoholimäärän salliminen on ansa, niin kuin aikaisemmin jo todettiin, eli kun harkintakyky vähenee, vaara kasvaa. Ymmärrän myös, ettei taida olla nykyaikana realistista promillerajan vaatiminen aivan nolllaksi.

Olen joskus kuullut sanottavan, että jopa hapan-korppujen tai kurkkupastillien pureskeleminen ajon aikana saattaisi aiheuttaa tiettyjä lukemia alkometrisissä. Toivon kuitenkin omalta puoleltani, että valiokunta tarkasti selvittäisi, voidaanko näitä lukemia vielä alentaa ja toteuttaa meilläkin täysraittius liikenteessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle liikennevaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

6) Hallituksen esitys n:o 20 laiksi leimaverolain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys n:o 21 lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1992 aikana

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. M. L a u k k a n e n: Arvoisa herra puhemies! Käsittelemme nyt siis hallituksen esitystä, joka hyvin kuvaa kansantaloutemme tämänhetkisen ydinongelman luonnetta, siis mahtavaa velkaantumista, joka on viemässä näin jatkueksaan myös tulevien vuosien voimavarat niistä kohteista, joihin varoja todella tarvittaisiin, eli tuotannollisilta investoinneilta. Sen vuoksi hallituksen lakiesitys on surullista luettavaa, ja todellakin toivoisin määrätietoisia poliittisia toimia, jotta tämän tyyppisiä lakiesityksiä ei eduskunnalle enää ensi vuonna tarvitsisi tuoda, vaikka pahoin epäilen, että velkaantumista vastaan tapahtuvassa taistelussa ei niin hyvin onnistuta kuin pitäisi.

Eilen päättyneen lisäbudjettikeskustelun esittelypuheenvuorossa valtiovarainministeri Viinanen luki tältä samalta paikalta madonluvut pöytänsä. Olennaisin viestihän oli se, että vaikka saisimme kasanttuotteen nopeastikin tasaiselle 4 prosentin kasvuralle ja valtion menojen lisäyksen kokonaan pysähtymään, nousee velan määrä vuoteen 1995 mennessä 200 mil-

jardiin markkaan eli vuonna 1995 ja siitä eteenpäin olennainen osa bruttokasanttuotteen kasvusta menee velkojen korkojen maksuun, joka kotitaloudelta 1 000 markkaa kuussa. Tämä on hirmuista luettavaa.

Olisinkin halunnut muistuttaa herra valtiovarainministeriä, että nämä luvut on luettava niin, että toimiin, joilla valtion velkaantumismuutosta hillitään vielä nykyisestäänkin, on todella pikaisesti ryhdyttävä. Meillä ei ole mitään oikeutta siirtää tulevien sukupolvien maksettaviksi 80-luvun lopun löysän budjettipolitiikan ja vielä pidemmän ajanjakson aikana luotujen yhteiskunnan maksuautomaattien menoja. Bkt:mmehän on tällä hetkellä vuoden 1987 tasolla, valtion menojen määrä reaalisesti yli kolmanneksen suurempi. Me pidämme yllä 180 miljardin markan menoja 140 miljardin markan tulolla. Mikä huolestuttavinta, jatkuva raskas velanotto vaikuttaa kielteisesti rahamarkkinoihin, korkotasoon sekä ennen muuta rahan hintaan, jolla suomalaiset yritykset, pankit ja valtio joutuvat ostamaan lainaa ulkomailta.

Ylivelkaantuminen samoin kuin pankkikriisin, jonka ratkaisuun hallitus ryhtyi kiitettävän ripeästi, ovat vakavasti muodostumassa myös laman torjunnan ja uuden nousun esteeksi. Työttömyyttä ei todellakaan pitkän päälle ratkaista valtion hätäaputoilla vaan ainoastaan peräänantamattomalla talouspolitiikalla, joka johtaa tuotannollisiin investointeihin, kilpailukykyisiin yrityksiin, joilla on työllistämiskykyä ja, mikä tärkeintä, myös palkanmaksukykyä. Tämän kaiken ohella on jatkettava julkisen talouden rahoitusvajeen supistamiseen tähtääviä toimia, siis säästöjä, jotka ovat monin verroin välttämättömyksiä nyt, kun niihin ei kerran ajoissa ole ryhdytty, ja joiden tärkeydestä myös käsillä oleva hallituksen esitys taas kerran muistuttaa.

Suomen EY-jäsenhakemus on Brysselissä. Tiedonantokeskustelussa totesin, että vähintään yhtä tärkeätä kuin neuvottelutavoitteiden asettaminen EY-pöytää varten on kansallisen sopeutuspäätöksen rakentaminen tähän maahan. Julkisen talouden velkaantuminen on mielestäni yksi keskeisimpiä toimia sopeutuspäätöksen perusteiden luomisessa. Vain sitä kautta me luomme edellytykset kansantalouteen sopeutua myös Euroopan yhteisön jäseneksi. Tämä sopeutuminen tulee olemaan kaikille kova ja ankara tie ja olisi ansainnut alusta alkaen laajemman kansallisen yksimielisyyden kuin millä hakemus lähti.

Samanlaisia uhkaavia pilviä nähtiin sopeutuspolitiikan taivaalla, kun kuultiin eilen sosialidemokraattien ristiriitaisia käsityksiä pankkikriisin ratkaisusta, suomalaisten velallisten pelastamishojelmasta ja ennen muuta korkotason nostamisesta, joka ratkaisu jo nyt tänä päivänä, perjantaina, on vakiinnuttanut luottomarkkinoita, alentanut korkoja, elvyttänyt pörssiä ja luonut sitä kautta myös muita uskottavia aineksia talouspolitiikkaan. Tämä on hyvin olennainen asia.

Kun eilen arvioin täällä sosialidemokraattien puheenjohtajan Ulf Sundqvistin hieman ristiriitaista toimintaa korkokysymyksen ympärillä, unohdin mainita, että tietysti minä ymmärrän hänen puheitaan nimenomaan pankinjohtajana. Hän jos joku tietää, miten vakavassa tilanteessa suomalaiset pankit ovat. Hän jos joku tietää myös sen, että 1 prosentin peruskoron nostolla me lisäämme suomalaisten pankkien kannattavuutta vuositason miljaridin verran ja sitä tietä luomme edellytykset suomalaisten velallisten, tallettajien sekä yritysten tarpeiden hoitamiseksi myös pitkän päälle.

Toisenlaisia uhkaavia pilviä ilmestyi viime yönä vähän ennen puoltayötä, kun ed. Kekkonen kävi esittämässä tämän hallituksen esityksen kannalta mitä huolestuttavinta vaadetta, nimittäin valtion velanoton lisäämistä ja inflaatiota vapauttavia toimia. Ed. Kekkonen kirjaimellisesti sanoi tältä paikalta: "Olen kyllä sitä mieltä, että tässä tilanteessa hillitty inflaatio saattaisi olla hyvin mielenkiintoinen ruiske. Se ei merkitse holtitonta setelikoneen pyörittämistä, mutta se voisi olla ruiske, jolla elämä Suomessa elpyisi." Ed. Kekkonen tässä julistautui ed. Aittoniemen linjalle. Tämä on siinä mielessä tietysti merkittävä julistuksenomainen teko, että onhan ed. Kekkonen sentään sosialidemokraattien varapuheenjohtaja. Jos hän olisi tavallinen riviedustaja, tällaiset kannanotot voisivat mennä myöhäisen hetken tiliin.

Mutta ed. Kalliomäelle ryhmäpuheenjohtajana esittäisin nyt tietysti vakavan kysymyksen: Voiko myös eduskuntaryhmä tämän kaltaiseen talouspolitiikkaan nyt yhtyä ja ehkä hän vielä täsmentää, kuinka paljon niitä uusia seteleitä pitäisi painaa? Ed. Aittoniemi ehdotti 15 miljardia. Ehdottaako ed. Kekkonen 50 miljardia? (Ed. Zyskovicz: Riippuu siitä, kuinka paljon maatalouteen tarvitaan!) Saman tien kysyisin myös ministeri Viinaselta, joka on nyt salissa läsnä: Miten mahtaisi tämän tyyppinen inflaation laukaiseva politiikka sopia tähän Suomen

kansantalouden pelastamishojelmaan? (Ed. Gustafsson: Ed. M. Laukkanen käyttää haavia nyt liian näkyvästi!)

Hallituksen ja hallitusryhmien talouspolitiikan ydin on inflaation vastainen taistelu. Minusta tämä on tässä olennaista. (Ed. Kalliomäki: Oliko lokakuussa myös, kun devalvoitiin?) — Niin, ed. Kalliomäki voisi todella tuosta lokakuusta puhuttaessa kysyä puheenjohtaja Sundqvistilta, mitä lokakuudessa tapaamisessa pankinjohtaja Sundqvistin ja hallituksen edustajien kanssa todella tästä korkokysymyksestä keskusteltiin. — Mutta todellakin ydin on minun mielestäni inflaation vastainen taistelu. Se luo edellytykset kustannusten ja hintojen alenemiseen ja sitä kautta talouden tervehdyttämiseen. Nyt jos sosialidemokraattien taholta näin keskeinen vaikuttaja omaksuu aivan toisen tyyppisen, suorastaan vastakkaisen talouspoliittisen linjan, en kovin paljon näe edellytyksiä sellaisen kansallisen sopeutuspolitiikan rakentamiselle, jota nyt tässä maassa tarvittaisiin, eli tarvitaan siis ne samat keinot, millä Tanskan rapakunnossa ollut talous pantiin kuntoon 80-luvulla.

Tanskan esimerkki on siinä mielessä mielenkiintoinen, että jokainen poikkeama tiukan kurinalaisen talouspolitiikan tieltä inflaatioseikkailuun johti välittömästi kansantalouden väärälle uralle. Mitä paremmin inflaation vastaisessa taistelussa taas onnistuttiin, sitä nopeammin Tanskan talouden rakenneongelmat kyettiin korjaamaan kuten tänä päivänä tilanteesta siellä tiedetään. (Ed. Kalliomäki: Miten Väyrysen resepti sopii tähän?) — Jos nyt tarkasti, ed. Kalliomäki, luetaan se Väyrysen paljon puhuttu Kauppalehti Option haastattelu, hänhän kaipasi uudenlaisia suhdannepoliittisia mekanismeja devalvaatio- ja revalvaatio-keinojen ja -mekanismien sijaan, uudenlaisia keinoja näiden sijaan. — Mutta kuten sanottu keskeinen kysymys tietysti, ed. Kalliomäki, on se, yhdyttekö tähän varapuheenjohtaja Kekkonen talouspoliittiseen linjanvetoon. (Ed. Gustafsson: Mitä ed. O. Rehn sanoi täällä Väyrysen lausunnosta?) Niin, ymmärrän hyvin, että toisaalta velanoton lisäämisellä ja inflaation laukaisemisella ainakin ed. Kekkonen tähtää siihen, että ne rakennetoimet, joita maan kansantalous tarvitsee, voitaisiin välttää. Nehän ovat kiusallisia, kipeitä ratkaisuja, mutta välttämättömiä. (Ed. Hämäläinen: Maatalous välttelee niitä!) Täytyy kuitenkin muistaa, että palkansaajat, joiden puolesta uskon ed. Gus-

tafssoninkin täällä taistelevan, eivät varmasti olisi kovin innostuneita siitä hintojen nousupaineesta, johon setelimylllyn pyörittäminen johtaisi.

Mutta tullihallituksen pääjohtaja Jermu Lai- ne kirjoitti Kanava-lehdessä hyvin kiintoisan artikkelin, jossa totesi, että Holkerin hallitus olisi tarvinnut edes yhden totuudenpuhujan. Mielestäni on hyvä, että tässä hallituksessa on ainakin yksi totuudenpuhujia: ministeri Viina- nen, joka tosin tarvitsee aika ajoin sivustatukea vähän omaan ryhmäänsäkin päin, jotta hallitus ei lipsuisi omaksumaltaan inflaation torjunnan peruslinjalta. (Ed. Hämäläinen: Kepuhan sen päättää!)

Jos tämä kansallisen sopeutumisen politiikka ei todellakaan onnistu ja jos siihen tarjotaan tämän kaltaisia aineksia, tästähän täytyy tehdä sellainen johtopäätös, että jäsenhakemus täytyy vetää Brysselistä pois. Sehän on aivan selvää, että jos me päästämme irti inflaation ja lisäämme vielä valtion velkaantumisvauhtia tietoisin halli- tuksen toimin, kuten tässä on nyt vaadittu, eiväthän ne sovi millään yhteen EY-jäsenhake- muksen kanssa ja eivät myöskään ole niitä toi- mia, joilla me rakennamme kansallisen välttä- mättömän sopeutumisohjelman. (Ed. Kalliomä- ki: Aho on jo EY:ssä!)

Herra puhemies! Lyhyesti sivuan myös erästä mielenkiintoista toista poliittista havaintoa, jon- ka tein eilisessä keskustelussa ja joka oli nähtä- vissä myös tiedonantokeskustelussa ja -äänes- tyksessä. Oletin nimittäin, että vihreän liiton talouspolitiikka lähtisi kasvun hillinnästä ja niis- tä kurinalaisen talouspolitiikan peruselementeis- tä, joiden varaan tämä hallitus on talouspolitiik- kansa rakentanut. Mutta ei. Systemaattisesti erityisesti ne vihreät, jotka talousasioissa ovat ymmärtääkseni ryhmittyneet ed. Luukkaisen ympärille, liimautuvat sosialidemokraattien kyl- keen. Tämä siis ei koske, täytyy nyt täsmentää, niitä aitivihreitä, jotka puolestaan edustavat omia näkemyksiään lähinnä ed. Pulliaisen ympä- rillä. Tämä johtopäätös on poliittisesti kiintoisa. Ääni vihreille on ääni sosialidemokraateille, ja tämän jälkeen ei ole syytä enää miettiä, mihin ryhmään perinteisessä poliittisessa jaossa vihreät tässäkin salissa kuuluvat.

Herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on niin kouraiseva ja paljon puhuva, että nyt odot- taisinkin, ministeri Viinanen, hallitukselta lisää nopeassa tahdissa tulevia luottamusta herättäviä määrätietoisia toimia, joilla EY:hyn sopeutumis- ta rakennetaan ja velkaantumisvauhtia hillitään.

Kaipaisin nopeasti esityksiä yritys- ja pääomave- rotuksen uusimisesta, ulkomaalaisomistuksen vapauttamisesta, esityksiä Vuotoksen rakenta- misesta, perusvoimaratkaisun tekemisestä. Nämä esimerkkeinä ovat sellaisia todellisia elvy- tystoimia, joilla vahvistetaan kilpailukykyä ja luodaan Suomen kansantalouden tarvitsemaa uustuotantoa ja sen myötä kykyä kansantalou- delle selviytyä tästä sodanjälkeisen Suomen pa- himmasta talouskriisistä.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Tietämättä täsmälleen, mitä ed. Kek- konen täällä eilen illalla on puhunut ja vaatinut, tietysti tuntuu nyt yllättävältä, jos tällainen in- flaation kiihdyttämisvaatimus on esitetty hänen taholtaan. En voi kuvitella, että se olisi sosialide- mokraattisen puolueen tavoite, joka on ollut kuitenkin keskeisesti ajamassa linjaa siihen eu- rooppalaiseen yhteisöön, jota anomusta parai- kaa ollaan selvittämässä Portugalissa ja viikon- lopun aikana sitten Brysselissä, kun tähän yh- teistyöhön kuuluu myös talous- ja rahapoliitti- nen yhteistyö, jossa inflaation torjunta on aivan keskeisellä sijalla.

On niin, että inflaatio on niitä ainoita asioita, jotka meillä tällä hetkellä ovat hallinnassa suh- teutettuna siihen tilanteeseen, mitä Euroopan yhteistyö meiltä tulee edellyttämään. Tällä het- kellä julkisissa menoissa on sallittu alijäämä valtion budjetissa 3 prosenttia. Tänä vuonna me tulemme ylittämään 8 prosenttia komeasti. En uskalla luvata, en tiedä edes tällä hetkellä, onko se 10 vai 8. Kertaluokka on ainakin musertavan heikko.

Myös julkisen velan suhteen me olemme sel- laisella uralla, jossa tällä hetkellä sanotaan, että 60 prosentin bruttokansantuoteosuus on meistä hyvin kaukana. Ei ole mitään merkkiä siitä, että me emme sitäkin tasoa tulisi saavuttamaan, sitäkin kriittistä rajaa tällä menolla. On muistet- tava, että siinä ei ole pelkästään valtion menoista ja valtion velasta kyse, vaan siinä on koko julkistalouden alijäämistä ja veloista kyse, ja sillä uralla me olemme hyvää kyytiä saavuttamassa myös tuon kriittisen rajan. Aivan keskeisellä sijalla on tietenkin se, että me pystymme julkiset menot leikkaamaan sellaiselle tasolle, minkä me pystymme kantamaan. Tällaista alijäämää me emme monta vuotta kerta kaikkiaan pysty ra- hoittamaan.

Niin kuin täällä eilen illalla sanoin, voi sanoa, että viikoittain viimeiset pari kuukautta ja erityi- sesti viime viikkoina olen joutunut kansainvälis-

ten rahoitusmarkkinoiden edustajien kanssa keskusteluihin Suomen talouspoliittisesta tulevaisuudesta, talouden tilasta ja nimenomaan siihen kysymykseen vastaamaan lukuisia kertoja, millä tavalla me pystymme valtion velkaantumiskehityksen pysäyttämään. Se on aivan keskeinen huolenaihe.

Toinen keskeinen huolenaihe, joka toivottavasti eilisen päivän päätöksillä pystyttiin torjumaan, oli pankkikriisin syntyminen. Se on nyt vakuuttanut kansainvälisiäkin rahoittajia, niin että asia on ilmeisesti heidänkin näkemysensä mukaan hallinnassa.

Kolmas kysymys, mikä heitä askarruttaa, on, millä suomalainen teollisuus pystyy säilyttämään kilpailukykynsä, kun meillä puhutaan toistuvasti palkankorotuksista, kompensatioista tuleville vuosille. Me emme pysty kohtuullisella korkotasolla rahoittamaan budjetin alijäämää. Se on pakko ruveta uskomaan. Meidän on varauduttava kaikesta huolimatta, näiden julman suurien lainavaltuuksien myöntämisestä huolimatta, siihen, että tulee vielä uusia ongelmia. Eivät meidän taloutemme ongelmat eivätkä yritysten tai pankkienkaan ongelmat ole näillä päätöksillä pois torjuttuja.

Näin ollen päivän täysin vastuuttomina sellaisia puheita, joilla velanottoa vaaditaan lisättäväksi. Uskon, että me joudumme syksyllä palaamaan uudelleen lainanottovaltuuksien lisäämiseen, jollei nyt sitten jokin ihme tapahdu, mihin en tällä hetkellä usko, toisin sanoen elinkeinoelämän pyörät lähtisivät pyörimään toisella vauhdilla ja tuomaan myös valtiolle verotuloja alijäämien katteeksi.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. M. Laukkasen puheenvuoroon. Ed. Pulliainen varmasti vastannee itse omasta talouspoliittisesta linjastaan, mutta oma tulkintani siitä on se, että jos hän saisi yksin päättää budjetista, niin se olisi huomattavasti ekspansiivisempi kuin hallituksen esitys.

Mitä tulee EY-tiedonantoon ja vihreiden kuutosten liimautumiseen demareihin, haluan todeta sen, että hallituksen ponsi oli niin alkeellinen, että siihen ei todellakaan voinut yhtyä. Hallituksella ei ollut minkäänlaista halukkuutta ottaa meidän näkökulmiamme siinä huomioon. Demareiden ponsi, olkoonkin että siinä oli demariliturgiaa mukana, oli niin paljon tyylikkäämpi ja meillä oli vaikutusmahdollisuuksia, että näimme tämän ratkaisun järkeväksi.

Rinnastus siitä, ketkä ovat minun linjoillani ja ketkä ovat ed. Pulliaisen linjoilla, on erikoinen myös siinä mielessä, että vihreät kuutoset, joissa itse olin mukana, olivat sitä mieltä, että "EY kyllä" ja ed. Pulliaisen neloset sitä mieltä, että "EY ei". Oliko tämä nyt sitten niin, että ed. Markku Laukkasen linja oli "EY ei"?

On valitettavaa, että ed. M. Laukkanen ei ole kuullut sitä eilistä puhetta, jonka pidin lisäbudjetin käsittelyn yhteydessä. Siinä nimenomaan totesin, että hallituksen talouspoliittisen tavoiteliturgiaan kuuluva fraasi "talouden tervehdyttäminen supistamalla julkista sektoria" ei ole käytännössä onnistunut. Koskaan aiemmin julkinen sektori ei ole ollut niin ekspansiivinen kuin tämän hallituksen aikana. Viime vuonna julkisten menojen reaali kasvu ylitti 13 prosenttia, ja siitä tietysti osan saattoi pistää edellisen hallituksen piikkiin, mutta samaa selitystä ei kyllä voi enää käyttää tänä vuonna.

Tämän vuoden budjetissa reaali kasvu oli noin 4 prosenttia, ja kun siihen lisätään nämä jättimäiset lisäbudjetit, kyllä näyttää siltä, että koko julkisen sektorin kasvuvauhti tulee olemaan huomattavasti suurempi kuin bkt:n kasvu, todella monin kerroin suurempi kuin bkt:n kasvu. Itse olen ollut jatkuvasti sitä mieltä, että budjettialijäämää ja julkisen sektorin velkaantumista, molempia, pitää leikata ja rajusti.

Ed. T. R o o s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämäkin on vastaus ed. M. Laukkasen puheenvuoroon. En ole STS-pankin asiakas. En siis puolusta omaani. Siksi otankin oikeuden ihmetellä, että ed. M. Laukkanen niin suurta huolta tuntee STS:n pärjäämisestä. Kyllä ne ovat vallan toiset pankit, joiden töppäyksiä nyt maksatetaan Suomen kansalla ja joiden joukkoon ei STS:ää saa millään luettua ainakaan vielä tänään.

Ed. M. Laukkasen tutkijanmielen näkisin kyllä mielelläni suuntautuvan myös Kouri-kauppoihin ja Kourin kepukytkeentään. Kourin — Väyrysen linja on huono linja, niin kuin on moneen kertaan täälläkin jo todistettu.

Sitten ed. M. Laukkanen oli ihan oikein huolissaan taloutemme kulkusuunnasta, niin olemme kaikki muutkin. Eilen päättynyt lisäbudjettikeskustelu oli siinä suhteessa vähän outo, että siihen ei osallistunut tosissaan kumpikaan kauppa- ja teollisuusministeri. Toinen oli paikalla ja jonkun verran käytti puheenvuoroja, toinen ei ollenkaan. Jos me aiomme tältä törmä-

yskurssilta nousta, niin kyllä se mielestäni edellyttää myös sitä, että kaksi näin tärkeätä ministeriä osallistuu keskusteluun ja heillä on jotain tärkeätä sanottavaa. Ehkä he pitävät puheensa sitten muualla, mutta tällainen passiivisuus ei hyvältä tunnu, enkä usko, että valtiovarainministerikään tuntee kovin suurta iloa siitä, että siltä puolelta ei näy tukea tulevan eikä isompia ideoita.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Myös ed. M. Laukkasen puheenvuoroon haluaisin todeta sen, että luonnollisesti kansanedustaja Kekkosella on oikeus ääneenajatteluun eduskunnassa, vaikka hän on meidän puolueemme varapuheenjohtaja. Tulipa vain mieleeni tästä viittauksesta se, että muutama päivä sitten täällä samassa salissa keskustapuolueen varapuheenjohtaja Olli Rehn ampui kirjaimellisesti täysin alas keskustapuolueen mitä ilmeisemmän presidenttiehdokkaan Paavo Väyrysen talouspoliittisen ajattelun. Se oli tehty kyllä nimimerkillä "Tositarkoituksella", mitä en nyt mainitun referaatin kohdalta välttämättä ed. Kekkonen osalta sanoisi. Mutta oletan, että ed. Kekkonen ajatuksenjuoksun taustalla on kuten ainakin minulle sosialidemokraattina se, että inflaation torjunta ei ole asia numero yksi, vaan työttömien ihmisten hädän lievittäminen ja työttömyyden vähentäminen. Tältä osin sitä, mikä vaikutus mahdollisesti maltillisella pienehköllä inflaatiolla ja siihen liittyvillä muilla toimenpiteillä voisi työttömyyden vähentämiseen olla, tietysti voi myös puolueen varapuheenjohtaja ääneen ajatella.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä ei tarvitse toistaa ed. M. Laukkasen ja ministeri Viinasen sanoja lisääntyvän lainanoton vaaroista, mutta myös minä ihmettelen puheenvuoroa, jonka SDP:n varapuheenjohtaja, kansanedustaja Kekkonen täällä eilen käytti ja vaati puheenvuorossaan sanalla sanoen inflaatiota lisääviä toimia. Mihin sosialidemokraatit tällaisella puheenvuorolla ja tällaisella toimintapolitiikalla pyrkivät? Pyrkivätkö he esimerkiksi nykyisen tulopoliittisen ratkaisun romuttamiseen vai mihin ratkaisuihin pyritään?

Tänä päivänä on myös julkaistu SDP:n entisen suunnittelupäällikön Tuomas Harpin kolumni, jossa hän ruotii omaa puoluettaan ja toteaa, että siltä puuttuu kyky tunnustaa tehdyt talouspoliittiset virheet. Mutta aivan tä-

hän puheenvuoroni lopuksi ed. M. Laukkasen tavoin pyytäisin esimerkiksi ed. Kalliomäkeä vastaamaan: Onko SDP:n linja tämä Aittonimen — Kekkonen talouspoliittinen linja vai joku muu?

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkasen paljastus on aika mielenkiintoinen. Vaikka ed. Kekkosella on toki oikeus ajatella ääneen, niin kyllä meillä muilla on myös oikeus tehdä omat johtopäätöksemme ed. Kekkonen ääneenajattelusta. Voi kysyä, mikä on saanut, jos voidaan yleistää ed. Kekkonen ajatus SDP:n linjaksi, SDP:n tietyllä tavalla muuttamaan omaa politiikkaansa. Onko se se, että puolueen suhteet tietyyn liikepankkiin ovat kohtuullisen läheiset ja pankkien kannalta olisi inflaatio hyvin onnistunutta politiikkaa tässä vaiheessa. Esimerkiksi SYPin Björn Wahlroos on hyvin selkeästi tuonut ilmi, että ellei inflaatio tästä lähde liikkeelle, niin pankit romahtavat. Tämä oli muistaakseni viime syksynä.

Mutta ei ed. M. Laukkanenkaan aivan johdonmukainen ole sen takia, että kyllähän keskustassakin on tietyllä tavalla kahdenlaista linjaa. Ministeri Väyrynen on sen verran älykäs mies, että kyllä hän osaa asettaa sanansa haastatteluun sillä tavoin, ettei niihin pääse kiinni. Kyllä haastattelun sanoma lukijalle käy aivan selkeäksi.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällähän eilen keskusteltiin SDP:n talouspoliittisesta linjasta siinä mielessä, että puheenjohtaja Sundqvist on eri rooleissaan esiintynyt peruskoron suhteen risti-riittäisesti. Siinä mielessä odotimme ed. Kekkoselta vastausta SDP:n talouspoliittiseen linjaan, kun hän nousi täällä jämerästi yöllä puhujakrokkeelle. Hänhän ensinnäkin totesi, että SDP ei ole vastuussa mistään tämän hetken virheistä, viittasi ed. Aittoniemen puheeseen, jossa tämä sanoi sanatarkasti: "Olen kyllä sitä mieltä, että tässä tilanteessa hillitty inflaatio saattaisi olla hyvin mielenkiintoinen ruiske." Edelleen ed. Kekkonen totesi, että "olemme nähneet, että tämä porvarihallitus ei tee mitään, mutta jos me saamme impulsseja talouteen — ja toistan vielä, impulssi voisi olla, ja tämän sanon taas arkaillen, hillitty inflaatio, ja tämän sanon vähemmän arkaillen, hillitty velanotto." Edustaja tarkoiti ilmeisesti lisävelanottoa. Todellakin ed. Aittoniemen lin-

jahan oli tämä 15 miljardia setelipainosta lisää rahaa talouteen. Onko se todella tämä aittoniemäinen setelipainolinja? Siitä on kyllä kokemuksia hajonneesta Neuvostoliitosta. Senhän talous viime kädessä luhistui juuri siihen, että lähdettiin setelipainon kautta hakemaan talouteen ruiskeita niin kuin ed. Kekkonenkin tuntuu hakevan.

Kyllä meidän pitää yhdessä tunnustaa talouspoliittiset virheet ja hakea kansallista yhteisymmärrystä. Toivon, että nyt kun pääministeri Aho järjestää Hanasaaren seminaarin, onko se ensi viikolla, niin sen pohjalta SDP:kin lähtisi rakentamaan yhteistyöhön taloutemme erittäin vaikean tilanteen korjaamiseksi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Inflaatiohan on nyt maassamme kerrankin aisoissa, mutta eihän se sitä tietenkään todista, että maan talous olisi terve. Nyt tarvittaisiinkin ennen kaikkea deflaation torjuntatoimia. Hinnat ja palkat ovat olleet laskussa, ja aivan erityisesti ovat laskeneet pääoma-arvot. Mutta velat säilyvät ja korot nousevat, ja olemme samassa tilanteessa, joka tätä maata vaivasi 1930-luvun alussa, jolloin syntyi voimakas deflaatiokierre, jonka seurauksena talot ja tavarat joutuivat vasaran alle. Erityisesti tästä kärsivät suomalaiset talonpojat, joiden tiloja massoittain joutui myyntiin. Olemme hyvin samanlaisessa tilanteessa nyt, ja silloinkin, kun Suomeenkin lama lähti kansainvälisestä pankkiromahduksesta ja rahamarkkinoilta, Suomessa oli porvarihallitus. Nykyinen hallitus käyttää aivan samanlaisia lääkkeitä.

Muuten äskeiset puheenvuorot kuvaavat juuri sitä vanhaa kaavaa, jossa ensin asetetaan toisten motiivit kyseenalaisiksi, annetaan väärä todistus toisten mielipiteistä ja sitten ryhdytään niitä torjumaan.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Viinanen sanoi varmaankin ainakin sadannen kerran, että hän pitää täysin vastuuttomina puheita, joilla vaaditaan lisälainantoa. Tämä on vakiovuorosana, jonka ministeri on toistanut ainakin viime elokuusta asti joka ainoassa puheenvuorossaan. Mitä hallitus teki eilisessä päätöksessään? Eikö se tarkoittanut, että valtio ottaa lisää lainaa? Jos tähän lainanottoon olisi menty jo syksyllä, niin ehkä ei olisi tultu näin vaikeaan tilanteeseen, jossa nyt ollaan.

Eilen kuultiin useamman kerran ne vuorosa-

nat, että tallettajien korot on turvattava. Kun luen tämän päivän lehtiä, niin siellä on häveliäitä ilmoituksia, että ei voida painaa lehtiin niitä korkoja, joita pankit lupaavat tallettajille, koska ne ovat niin korkeita. Näitä luvataan juuri lähdeverollisista tileistä, joilla rahaa tällä hetkellä on 70 miljardia markkaa. Me tiedämme, että vuosi sitten maksettiin tällaisista tileistä jopa 18 prosenttia korkoa, ja edelleen korot ovat olleet hyvin korkeita koko ajan. Ne ovat omalta osaltaan olleet nostamassa korkotasoa. Mutta näiden tallettajien korot hallitus haluaa turvata.

Me tietysti tiedämme, että sitä, mitä on tähän mennessä tehty, ei tekemättömäksi saa, ja vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on aivan selvästi todennut, että pankkijärjestelmän romahtaminen on estettävä, mutta toki on turvattava, että valtio myös voi sitten määrätä, että enää ei tätä holtitonta menoa voi jatkaa.

Mutta myös koko ajan sanotaan, ettei voida palata sääntelyyn, eli tämä kanta tarkoittaa sitten sitä, että antaa mennä koko torvisoittokunta, jollei olla valmiita sääntelemään.

Ed. L i p p o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valtiovarainministeri täällä ylpeilee alhaisella inflaatiolla, mutta meidän inflaatiomme ei ole kyllä sillä tavalla hallinnassa, että meillä tällä deflaatiolla, tuotannon laskulla, on näinkin korkea inflaatio. Meidän ongelmamme on se, mitä tapahtuu tulevassa noususuhdanteessa. Meillä on valtavat paineet edelleenkin ladattuna ennen kaikkea siinä, että taloutemme on edelleen oleellisesti suojatalous ja hallitus ei ole kovinkaan paljon askarrellut näiden rakenteiden poistamisessa: rajojen avaamisessa eikä maatalouden kohtuuttoman rasituksen purkamisessa. Tässähän elvytysvarammekin sitten menevät, kun rahat menevät tämän protektionismin ylläpitämiseen. Siis tarvittaisiin myös toimenpiteitä edelleenkin hintatason pudottamiseksi varsinkin, kun hallitus ryöstää palkansaajia veropolitiikalla.

Haluaisin tässä yhteydessä puuttua siihen, että täällä yhtä pankkia on yhden puolueen taholta nimeltä mainittu. Minun mielestäni sellaisessa tilanteessa, joissa pankit ovat kaikki kriisissä, tällainen on halpamaista, törkeää ja rikollisuutta hipovaa; siihen pitäisi pian puuttua oikeuspuolellakin. Minä pyytäisin, että valtiovarainministeri hallituksen puolesta sanoutuisi irti siitä, että yhtä pankkia nyt oltaisiin asettamassa erityiseen asemaan. Nimenomaan kysymys on

nyt siitä, että valtioneuvostolla on 8 miljardia jaettavana. Aikooko hallitus käsitellä pankkeja tasapuolisesti vai aikooko se noudattaa sitä linjaa, jota tietävästi keskustapuolueen ministerit, ei vain ed. M. Laukkanen täällä, edustavat? Kyllähän tästä saadaan melkoinen vendetta käyntiin, jos tämä keskustelu vielä jatkuu tässä hengessä.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lipponenkin puheenvuoron viitaten arvostan ministeri Viinasea asennetta tähän asiaan, koska hän ei sorru virittelemään niitä ala-arvoisia vipuja, joita täällä muun muassa ed. M. Laukkanen useiden muiden säestämänä, jopa valtioneuvoston jäseniä myöten, eilen ja tänään on viritellyt. Esitän saman toivomuksen kuin ed. Lipponen, että ministeri Viinase, vähän niin kuin valtioneuvoston puolesta, ottaisi tähän asiaan todella kantaa.

On toinen asia, että olemme perusteitakin myöten hyvin erimielisiä ministeri Viinaseen kanssa asioista, talouspolitiikan hoidosta. Siltä osin vakaan markan politiikka, johon hallitus otsikkotasolla sitoutui ecupäätöksen yhteydessä jo viime kesänä, ei ole saanut toimenpidetasolla sitä tukea hallituksen toimesta, jota olisi tarvittu, että se olisi toiminut halutulla tavalla. Loppukatastrofihan nähtiin jo marraskuussa devalvaation yhteydessä.

Sen jälkeen inflaatiokasvatus numerotasolla on itse asiassa ollut myönteistä. Emme ole ajautuneet tilanteeseen, johon yleensä devalvaatiot vievät eli korkeaan kasvavaan inflaatioon. Toisaalta on niin, että meillä on deflatorien kehitys johonkin mittaan tällä hetkellä menossa. Se tarkoittaa, että silloin pitäisi käynnistää todella merkittäviä talouspolitiikan toimia, joilla puututtaisiin ennen kaikkea perusrakenteisiin ja saataisiin markkinat liikkeelle ja kysyntä vauhtiin.

Pankkien elvyttäminen tässä tilanteessa ei ole elvytystä siinä mielessä kuin pitäisi. Sillä korjataan tällä hetkellä pankkien taseita, ja pankkien voimin ei tälläkään 8 miljardin ruiskeella mitään elvytystä lähde liikkeelle, vaan elvytys joka olisi käynnistettävä on nimenomaan perusrakenteisiin puuttumista.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Vastauspuheenvuoroon varattu aika on päättynyt!

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. K o r v a : Arvoisa puhemies! Suosittelisin kaikille ryhmille hieman enemmän opiskelua kansantalouden perusteista ja myös viime aikojen luvuista sen osalta. Muun muassa viimeisimmät tiedot vuoden 91 kansantulon kehittymisestä osoittavat, että ensinnäkin palkkojen ja työnantajien sosiaalivakuutusmaksujen osuus koko kansantulosta on 72,5 prosenttia. Omaisuus- ja muut yrittäjätulot ovat 2,4 prosenttia koko kansantulosta. Palkat ovat kasvaneet prosentin, omaisuus- ja yrittäjätulot vähentyneet 59 prosenttia. Eli nämä kaksi lukusarjaa antavat selkeän käsityksen siitä, että Suomen kansantaloudessa ei synny sellaisia pääomia, joita voidaan lainata ja käyttää tuotantoelämään, ellei saada säästäväisyysasteen kautta palkkarahoja tuotantoelämän palvelukseen.

Toisesta taulukosta tämä käy ilmi sillä tavalla, että tuotannon tekijätuloja viime vuonna käytettiin 17 miljardia markkaa nettomääräisesti ulkomailta. Tänä vuonna tullaan käyttämään 22 miljardia markkaa ulkomaisista rahoista nettomääräisesti suomalaisen talouselämään.

Nämä luvut kerta kaikkiaan osoittavat, että emme tällä tiellä ja tällä rakenteella pääse kansantalouden tervehdyttämisessä eteenpäin. Kyllä silloin on joko tietämättömyyttä tai tyhmyyttä esittää jatkuvasti, että velanotolla saisimme tämän homman hoitumaan.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Arvostan tietyllä tavalla korkealle sitä, että hallituspuolueen edustajat ovat ottaneet yhden oppositiopuolueen rivikansanedustajan, tosin puolueen varapuheenjohtajan, sanat niin tulisen vakavasti. Hän ei kuitenkaan ole ministeri eikä vastuussa talous- ja työllisyyspolitiikasta.

Tässä salissa pitäisi paremminkin keskustella siitä, miten Ahon hallitus on hoitanut maan teollisuus-, talous- ja työllisyyspolitiikkaa. Sitä ovat sävyttäneet konkurssit, laiminlyöty elvytys, 350 000 työtöntä, lisäkorolla kiskotaan köyhiltä asuntovelallisilta rahaa kourimisien ja tuunaslaitosten tekemisiin tappioihin. Raippaverolla rangaistaan ihmisiä eläkeläisiä myöten.

Tämä on se keskustan vaihtoehto. Siellä ei edes kukaan sikäläinen kansanedustaja, toisin kuin Kekkonen, esittänyt viime kaudella keskustan taholta yhtään taloudellista vaihtoehtoa. Todettiin vain, että heillä on vaihtoehtoja. Kansaluotti siihen, että se vaihtoehto on, ja nyt

vuoden aikana on nähty, mikä on Suomen keskustan vaihtoehto. Kokoomuksesta en sano mitään, koska sehän on näissä asioissa tahdon apupuolue.

Sen verran olisin ed. M. Laukkasen puheenvuoroon todennut, minkä hän eilen esitti, että on moraalisesti tuomittavaa, että hän puhuu puolueen puheenjohtajasta Sundqvistista, hänen tekemisistään ja sanomisistaan, unohtaen kokonaan aikataulun, milloin tämä henkilö on asiansa sanonut. Jos ruvetaan katsomaan tässäkin salissa eri henkilöiden sanomisia muutama vuosi takaperin ja nyt tai lyhyemminkin ajan kuluessa, niin eroja löytyy.

Ed. M. Laukkanen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Lipposen ja ed. Kalliomäen puheenvuoroihin kommentoin vain sen, että jos minä olen todellakin nähnyt tiettyä ristiriitaisuutta puheenjohtaja, pankinjohtaja Ulf Sundqvistin toimissa suhteessa peruskoron nostoon, se ei todellakaan, arvoisa puhemies, tarkoita sitä, että STS-pankki pitäisi laittaa jotenkin eriarvoiseen asemaan tämän pakkikriisin torjunnan yhteydessä. Minusta on aivan selvää, että silloin puhumme niin vakavasta kansantalouden osakriisistä, että totta kai on selvää, että tätä kysymystä pitää hyvin tasapuolisella ja arvokkaalla tavalla lähestyä.

Ed. Hämäläinen, olisi kaivannut juuri teiltä selkeää irtisanoutumista varapuheenjohtaja Kekkosen inflaatiopolitiikasta. Sellaista en ole kuullut kenenkään suusta. Pikemminkin ed. Hämäläinen kauhisteli deflaatiota. Pitäisikö sitä torjua nimenomaan kasvavalla inflaatiolla? Onko tästä nyt tehtävissä johtopäätös, että te todella hyväksytte eduskuntaryhmänä nämä inflaation laukaisevat toimet?

Ed. Lipponen kiinnitti asian ytimeen huomiota eli siihen, miten me selviämme tulevan nousun kanssa. Sitä vartenhan on aivan selvää, että meidän täytyy jatkaa inflaation vastaisia toimia ja sitä kautta luoda kansantalouteen myös selkeää kykyä, joka, ed. Gustafsson, on kaikkein tärkein työttömyyden torjunnassa ja työllisyyden kehityksessä. Olen kyllä vakaasti sitä mieltä, että inflaation torjunnalla pitkän päälle kehittämme myöskin työllisyyttä.

Ed. Kalliomäki: Arvoisa puhemies! Ymmärsin ed. Korvan kannattavan sitä, että tähän tilanteeseen sopisi akuuttina toimenpiteenä säästämisasteen lisääminen. Minusta se on perusteellisen väärä arvio. Meillä on tällä hetkel-

lä hyvin korkea säästämisaste. Päinvastoin tässä tilanteessa pitäisi vauhdittaa investointeja, ei kylläkään kelohuviloita, vaan ehkä mieluummin vuokra-asuntoja ja vastaavia.

Sen verran ed. M. Laukkasen ensimmäiseen puheenvuoroon palaan vielä, että hän lopussa esitti muutamia rakennepoliittisia ehdotuksia, jotka mielestäni olivat pääsääntöisesti käyttökelpoisia. Noin vuoden päivät olemme odottaneet, että tämä hallitus käynnistäisi niitä. Nyt ehdotukset on viimeinkin näkyvällä foorumilla tehty. Tässä ei enää puutu muuta kuin se, että pannaan sanoista teoiksi ja hallitus todella käynnistää nämä ed. M. Laukkasenkin kannattamat suuret ratkaisut.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Tällä viikolla on harva se yö istuttu eduskunnassa niin myöhään, että ei ole ihme, että edustajilla on kuullun ymmärtämisessä vaikeuuksissa. Ed. M. Laukkaselle haluaisin nyt vielä kerran korostaa: Ongelmana on juuri se, että hallitus ei pyri torjumaan päällä olevaa deflaatiota eikä sen syventymistä. Minä olen nyt ja jatkuvasti vaatinut ja vaatimassa toimenpiteitä tämän deflaation torjumiseksi.

Ed. T. R. O. S.: Arvoisa puhemies! Kun täällä tuli nyt ed. Kekkonenkin jo paikalle, puheenvuoroni eräin osin on tarpeeton, eikä tässä muutenkaan liene tähän Kymen vaalipiirin keskinäiseen kamppailuun osallistua. Toivoisin vain, että ed. Häkämies, joka taisi olla sen käynnistäjä, rohkeasti tulisi paikalle, kun se, josta hän kovasti puhui, on nyt paikalla.

Täällä on puhuttu ed. Kekkosen inflaatiopolitiikasta ja tällaisista ajatuksista. Koska siitä on näin pitkään puhuttu, niin lienee syytä lukea täällä eduskunnan pöytäkirjaa siltä osin, mitä ed. Kekkonen viime yönä on täällä sanonut. Itse hän on sopiva selittämään sen osan. Ei tästä ainakaan minulle jää sitä kuvaa, että tässä nyt on todellinen inflaatiointoilija ollut asialla. Se on nimittäin näin:

"Ed. Aittoniemi täällä puolen päivän jälkeen joskus puhui jonkinlaisesta inflaatiomyllystä. Nyt siihen, mitä sanon tämän jälkeen, suhtaudun kovasti arkaillen itsekini, mutta olen kyllä sitä mieltä, että tässä tilanteessa hillitty inflaatio saattaisi olla hyvin mielenkiintoinen ruiske. Se ei merkitse holtitonta setelikoneen pyörittämistä, mutta se voisi olla ruiske, jolla elämä Suomessa elpyisi."

En näe tämän puheenvuoron perusteella, että

sosialidemokraattinen puolue olisi nyt kerta kaikkiaan reivannut kurssinsa ja kulkisi täysillä kohti inflaatiota. Sellaista ruisketta ei tuosta puheesta kyllä löydä millään.

Ed. K e k k o n e n : Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, etten ole osannut olla paikalla; minulle kerrottiin, että minun puhettani on täällä laajemminkin käsitelty. Ed. T. Roos tässä luki sen kohdan, mitä olen viime yönä täällä sanonut. Olen korostanut, ettei se merkitse holtitonta setelikoneen pyörittämistä. Minusta tämä keskustelu nyt on sävyltään jotain aivan muuta, se mitä olen kuullut ed. M. Laukkasen täällä sanovan.

Muutenkin, arvoisa puhemies, voi olla, että toimittajalla on toimittamistyössä vapauksia vetää mutkat suoriksi, mutta minä muistelen ed. M. Laukkasen eilistä puheenvuoroa, jossa hän poissa olevaa puolueemme puheenjohtajaa käsitelti tavalla, joka oli täysin valheellinen. Ja kun hän nyt on siteerannut minua sävyllä ja tavalla, joka ei anna minkäänäköistä totuutta siitä, mitä minä täällä eilen olen sanonut, niin minun täytyy todella ihmetellä, mikä on ed. M. Laukkasen kansanedustajan moraali, toimittaja Laukkasen moraalin minä kyllä tunnen.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Tässä oli montakin kysymyksenpölkästä, joihin on syytä vastata, mutta valitettavasti en tässä monta minuuttia ehdi enää olla paikalla.

Ed. Lipposen kanssa olen kyllä samaa mieltä siitä, että syytä on kantaa suurta huolta Suomen inflaatiosta tulevaisuudessa. Se tällä hetkellä, niin kuin totesin, on eurooppalaisella kohtuullisella tasolla, mutta uskon, että tämän vuoden lopullinen tulos tulee olemaan huomattavasti murheellisempaa luettavaa. Mitä jatkossa seuraa, niin paineethan inflaation kiihtymiseen ovat olemassa. Aikanaan mm. arvonlisäverojärjestelmän myötä tuo lisäys tulee olemaan lähempänä 3:a prosenttia, joka sekin on melkoisen hankala ruiske.

Mutta sellaisia sanontoja kuin maltillinen inflaatio, elvytys, rakenteelliset muutokset on helppo heitellä ketään arvostelematta, mutta kysynpä vain, kuka sen inflaation pitää tässä maassa maltillisena taikka hillittyinä taikka hallittuna. Kyllä tässä maassa kautta aikojen, kun inflaatio on myllännyt, se on ollut täysin hallitsematon. Ei sellaista mekanismia ole, joka sanoo, että päätetään nyt pistää 4 prosentin inflaatio

liikkeelle. Ei sitä kyllä käytännössä kukaan tule hallitsemaan.

Samalla lailla elvytyksestä on miellyttävä puhua, kun ihmiset kuvittelevat, että 2 miljardilla tämän maan asiat ovat kunnossa ja työllisyys hoidettu. Samalla tavalla rakenteellisista uudistuksista ja muutoksista on erittäin hyvä puhua, kun niitä ei tehdä. Tänne on tarjottu vaihtoehtoja ja viime vuonna, eräaseenkin keskeiseen osaan rakenteellisia uudistuksia: julkisten menoauto-maattien katkaisemiseksi. Ne eivät kelvanneet. (Ed. Hämäläinen: Mikä sen deflaation katkaisee?) — Deflaatiota tästä maasta ei varmasti katkaise hetkessä mikään. Meidän ongelmamme on se, että edelleen meidän hintamme ja kustannuksemme ja palkkamme ovat liian korkealla tasolla. Niin kauan kuin muutosta ei hallitusti tehdä, se tehdään muulla tavoin, paljon kivuli-aammilla keinoilla. Jos emme työelämään saa joustoa, muutos tulee tapahtumaan kivuliaalla tiellä. Ei ole mitään muuta keinoa ratkaista sitä ongelmaa. Kyllä siihen liittyvät tietyt puuraka-aineen hintakysymykset ja hintajoustot aivan samalla tavalla, mutta palkkojen ja työvoimakustannusten suhteen on ratkaisuja pakko saada aikaan. Kyllä ne syntyvät tietyt nollaratkaisuilla vuosien myötä, mutta se tie on äärimmäisen pitkä ja tuskallinen.

Sitten vakiovuorosanoista, mitä ed. Stenius-Kaukonen sanoi minun sanoneen lainanoton torjumisesta, niin olen sanonut. Toivottavasti se olisi mennyt perille myös. Mutta mitään muita konkreettisia toimenpiteitä ei saada läpi, joilla lainanottoa pystyttäisiin supistamaan eli julkisia menoja leikkaamaan. Ne konstit ovat meidän käsissämme, tämän talon käsissä.

On turha väittää, ettei näkyvissä olisi ollut pankkikriisin tulevat tarpeet, muodosta en tiedä, kyllä minun tiedossani on ollut. Ne tiedot voi saada, jos osaa lukea, lehdistäkin. Niistä tiedoista ja yritysten tilinpäätöksistä ja välitilinpäätöksistä ei ole kovin vaikea ole vetää johtopäätöksiä, mitä tuleman pitää. Niihinkin lisämenoihin on pakko lisääntyvän lainanoton muodossa varautua. Ei tämä siinä suhteessa mikään yllätys ainakaan minulle ole. Toki jouduttiin toimenpiteisiin vähän odotettua nopeammin. Syöksykie-re tässäkin suhteessa ehkä yllätti.

Lopuksi ehkä on syytä torjua sellaiset käsitykset, jos niitä tässä salissa on, että valtioneuvoston tasolla tai omasta toimestani tultaisiin jotakin pankkiryhmittymää käsittelemään siltä pohjalta, mitä tässä salissa keskusteluja käydään kriittises-säkin sävyssä. Voin antaa sataprosenttisen va-

kuutukseni siitä, että tapeltakoon täällä ja heiteltäköön herjoja kuinka paljon tahansa niin pääomasijoituksissa, olkoon mikä pankkiryhmä tahansa, kukin tulee saamaan täsmälleen oikeudenmukaisen, tasapuolisen ja rehdin käsittelyn. Ei voi kuvitella, vaikka minkä näköisiä intrigejä olisi, että silloin, kun valtioneuvosto päätöksiä tekee, kun anomuksia tulee, jos niitä tulee, mikään muu ulkopuolinen keskustelu tai antipatia tai riita vaikuttaisi päätöksentekoon. Toistan vielä: Se tulee olemaan täysin oikeudenmukainen rehti käsittely, sellainen käsittely, jonka periaatteellinen tavoite on pyrkiä palauttamaan pankkien vakavaraisuus ryhmittymästä välittämättä.

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Mitä tulee elvyttämiseen, niin kannattaa muistaa se, minkä ministeri Viinanen totesi talouspoliittisella kurssilla: Suomi on harjoittanut viime vuonna Oecd-maiden elvyttävintä talouspolitiikkaa. Kyllä meillä elvytetty on eli lisälainanoton tiellä ei voida enää elvyttää. Sen sijaan rahoitusmarkkinoiden kriisiin puuttuminen toki on talouselämän kannalta hyvin myönteinen ilmiö. Jos se tuo 100 miljardin markan liikkumavaran, niin sillä on huomattava merkitys. Ongelmana varmasti on etujärjestöjen musta käsi, josta ministeri Kanerva eilen puhui. Ammattiyhdistysliikkeen puolella ei pystytäkään tekemään minkäänlaisia myönteisiä ratkaisuja, tai en sano minäkään näköisiä, mutta tärkeitä myönteisiä ratkaisuja esimerkiksi lomarahen suhteen, mitä meiltä nyt välttämättä vaadittaisiin. Se olisi nimenomaan palkansaajien etu.

Vetoan vielä, että mielestäni Ahon Hanasaaren seminaari voisi olla uusi Korpilampi Suomessa, mistä voisi lähteä sekä hallituksen että opposition, erityisesti sen pääpuolueen, suhteen rakentamaan yhteisymmärrystä Suomen talouden erittäin suurien vaikeuksien voittamiseksi. Siinä yhteydessä varmasti SDP:n taloudellinen vaihtoehto, mitä tässä kaivataan ja kysellään, yhdessä selkiää. (Ed. Vähänäkki: Alkaisi olla korkea aika kysyä oppositioltakin!)

Ed. Kalliomäki: Arvoisa puhemies! Vaikka ministeri Viinaseen minuuttiaikataulu vei hänet pois salista, on ehkä hyvä kuitenkin vastata hänen puheenvuoroonsa, niin että siihen sisältyneet mutkien oikomiset eivät tarttuisi liikaa arvoisiin porvaripuolueiden edustajiin. Ministeri Viinanen nimittäin oikaisi mutkia, kun hän tote-

si suurin piirtein niin, että uskomme näissä joukoissa, että 2 miljardin markan panostus pistäisi asiat kuntoon työllisyys mukaan lukien.

Sosialidemokraatit ovat alusta saakka kertonut, että elvytys tapahtuisi meidän mielestämme ennen kaikkea rahoitusta aikaistamalla investointien kautta hyvin pitkälle saman linjauksen mukaisesti kuin työministeriö on esittänyt. Elvytys pelkästään ei riittäisi. Se oli yksittäisenä toimenpiteenä jopa virhe. Siihen pitää liittyä rakennepoliittisia uudistuksia, joista taas kerran kerrattakoon muutamia:

Energiapolitiikkaan liittyvät suuret päätökset, joita hallitus ei näköjään tuo eduskuntaan, vaikka niitä vaaditaan. Sama veropolitiikan osalta, yhtään isoa ratkaisua ei ole kyetty tuomaan eduskunnan käsiteltäväksi. Monopolioiden ja kartellien purkaminen on edelleen aloittamatta. Me elämme suljetussa taloudessa. Rajasuojaa puretaan erittäin varovasti, ja kuitenkin kilpailu Suomessa voi toteutua vain niin, että lainsäädännön lisäksi tuodaan kilpailua rajojen ulkopuolelta. Maatalous ja maaseutupoliittikka on rempallaan. Julkisen sektorin tervehdyttämisestä puhutaan, ja sen osalta kaikki toivo on tällä hetkellä valtioneuvoston lainsäädännön toteutumisessa. Toivottavasti edes se kyetään ajoissa saamaan sillä tavalla valmiiksi, että se ensi vuoden alussa toteutuisi. Hallituksen puheet perusrakenteiden parantamisesta kohdistuvat vain finanssipoliittikkaan ja sen mukaisesti leikkauksiin budjetin kautta. Sillä tavalla päädyimme tämän tyyppiin tilanteeseen, jossa nyt olemme: säännöllisin väliajoin devalvaatiosta pankkien pakkoelvytykseen ja taas devalvaatioon jne.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 15.19.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen